

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

POVZETEK REDNEGA LETNEGA POROČILA ZA LETO 2019

Ljubljana, april 2020

Predgovor predstojnika Zagovornika načela enakosti

Redno letno poročilo za leto 2019 je nastajalo, tik preden nas je doletela epidemija koronavirusa in se je naše življenje zelo spremenilo. Zato to poročilo govori o svetu, kakršen je bil in v katerem smo se pri Zagovorniku načela enakosti posvečali vprašanjem enakih možnosti, enakopravnosti in preprečevanja diskriminacije. Danes, ko poročilo za leto 2019 zaključujemo, je že jasno, da nam epidemija prinaša številne nove izzive in naloge.

V poročilu, ki je pred vami, je predstavljeno, kako smo na ravni posameznih primerov presojali in ugotavljali, ali gre za zakonsko prepovedano diskriminacijo ali ne. Hkrati pa poročilo predstavlja tudi širši, družbeni, torej sistemski pristop našega delovanja. Bralcu tako na več načinov pokaže, katere izzive s področja varstva pred diskriminacijo smo v Sloveniji leta 2019 zaznali in kakšne rešitve smo zanje predlagali.

V tretjem letu delovanja neodvisnega organa za varstvo pred diskriminacijo se je podvojilo število prejetih prijav in tudi naših raziskav ter z njimi povezanih sistemskih rešitev v obliki priporočil, predlogov posebnih ukrepov in posebnih poročil.

Z rebalansom proračuna 2019 smo vlagali v razvoj in stabilizirali delovne pogoje. Žal pa tudi v zadnji četrtini leta 2019 ni šlo brez nepotrebnih finančnih omejevanj Ministrstva za finance, ki je poseglo v že sprejeti proračun in omejilo rabo že odobrenih sredstev. Zaradi takšnega oviranja dela samostojnega državnega organa leta 2019 ni bila izvedena dalj časa načrtovana vseslovenska javnomnenjska raziskava o razširjenosti diskriminacije. Praksa Ministrstva za finance je v nasprotju s priporočili Evropske komisije o standardih za organe za enakost iz leta 2018 in priporočili Sveta Evrope za boj proti rasizmu in nestrpnosti na nacionalni ravni.

S sodelavkami in sodelavci, ki se vsakodnevno srečujejo s težavami ljudi, ugotavljamo, kako zelo ljudje potrebujejo pomoč in podporo, kadar se počutijo zapostavljene in izključene. Poročilo, ki je pred vami, ponuja najbolj razčlenjen in poglobljen način govora o diskriminaciji pri nas doslej. Na celovit način predstavlja prispevek te institucije k pravičnejši in solidarnejši družbi. Ob tej priložnosti se za to še posebej zahvaljujem profesionalni in predani ekipi, ki je vse to soustvarjala, in vsem, ki podpirajo razvoj in delovanje Zagovornika načela enakosti.

Leto 2019 je bilo leto rasti in razvoja, a tudi leto izgub. Tako se za vso pozitivno energijo, ki jo je delila z nami, s hvaležnostjo spominjamo drage sodelavke Zdenke Jagarinec, ki nas je konec leta 2019 žal za vedno zapustila.

Svet in družba zaradi letošnje krize ne bosta več takšna, kot sta bila. Toda tudi v tej novi realnosti bo Zagovornik načela enakosti nadaljeval z obravnavo posamičnih primerov diskriminacije kot tudi s sistemskimi predlogi za spodbujanje enakopravnosti.

Miha Lobnik
Zagovornik načela enakosti

V Ljubljani, april 2020

Vsebinski pregled poglavij poročila

Redno letno poročilo je sestavljeno iz štirih vsebinskih delov, ki so razvrščeni v 18 poglavij. Prvi del vsebuje osnovne informacije o poslovanju in delovanju Zagovornika načela enakosti (Zagovornik) v preteklem letu, drugi del predstavlja delo na posameznih primerih, tretji del pa je namenjen aktivnostim v okviru sistemskega dela oziroma varstvu pred diskriminacijo na družbeni ravni. V zadnjem delu sta dve prilogi; prevod Poročila Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti v Sloveniji in pregled prejetih priporočil iz Univerzalnega periodičnega pregleda OZN za Slovenijo v letu 2019.

V prvem delu poročila v **prvem poglavju** opredeljuje pravne podlage za ustanovitev Zagovornika, kronološki pregled njegove vzpostavitve ter poslovanje v preteklem letu. V okviru tega dela je v **drugem poglavju** vključen tudi tabelarni pregled izvajanja zakonsko opredeljenih nalog in dejavnosti v skladu z 21. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo, ki jih je Zagovornik izvedel v letu 2019.

Drugi del poročila predstavlja vsebine na področju izvajanja pristojnosti svetovanja, informiranja in podpore ter postopkov ugotavljanja diskriminacije. Te vsebine so **od tretjega do sedmega poglavja** in predstavljajo delo organa na ravni posamezenih primerov.

V **tretjem poglavju** je predstavljen splošni pregled dela Zagovornika na posameznih primerih in med drugim vključuje skupno statistično poročilo o delovanju organa pri izvajanju pristojnosti svetovanja in podpore ter postopkov obravnave in ugotavljanja diskriminacije.

Nadalje je v **četrtem poglavju** podrobneje predstavljeno delo Zagovornika na področju svetovanja, informiranja in podpore žrtvam diskriminacije. Predstavljeni so načini izidov postopkov svetovanja in izbor anonimiziranih primerov svetovanja, informiranja in podpore.

V **petem poglavju** je opisano delo Zagovornika v okviru spremljanja in zastopanja strank pred sodišči.

V **šestem poglavju** je opisano delo Zagovornika na področju priprave ocen diskriminatornosti predpisov, ki so predpogoj za izvajanje pristojnosti vlaganja zahtev za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov.

V **sedmem poglavju** pa sledi statistična in vsebinska predstavitev dela Zagovornika na področju ugotavljanja diskriminacije skozi vodenje upravnih postopkov v posameznih primerih. Predstavljeni so izidi postopkov ugotavljanja diskriminacije, zatem pa je predstavljen tudi izbor anonimiziranih primerov ugotavljanja diskriminacije. V tem poglavju so opisana tudi tista ravnanja, ki ne ustrezajo veljavni zakonski definiciji diskriminacije v smislu ZVarD in opredeljeni primeri, v katerih Zagovornik diskriminacije v skladu z zakonom ne more ugotavljati.

Zagovornik je svoje naloge in aktivnosti varstva pred diskriminacijo izvajal tudi na sistemski oziroma družbeni ravni, kar je podrobneje opisano v tretjem delu poročila, **od osmega do vključno sedemnajstega poglavja**.

V **osmem poglavju** je predstavljena pravna podlaga za izvajanje varstva pred diskriminacijo in spodbujanje enakosti na sistemski oziroma družbeni ravni ter pregled vsebin po posameznih poglavjih.

Deveto poglavje predstavlja predstavitev, analizo podatkov in informacij, ki jih je Zagovornik na podlagi pisnih poizvedb z namenom spremljanja stanja diskriminacije v državi pridobil od naslednjih državnih organov: inšpektoratov, Varuha človekovih pravic, Policije, Vrhovnega državnega tožilstva in sodišč.

V **desetem poglavju** so predstavljena priporočila, ki jih je v letu 2019 izdal Zagovornik in so eno njegovih ključnih orodij pri doseganju cilja odprave ali preprečitve diskriminacije na sistemski ravni. Priporočila so namenjena zakonodajalcem, vladnim resorjem, lokalni upravi in drugim subjektom.

V **enajstem poglavju** je podrobneje predstavljen institut posebnih ukrepov, saj ima Zagovornik po 21. členu ZVarD pristojnost predlagati sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja oseb, za katere je bilo ugotovljeno, da so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine. Naslovniki predlogov posebnih ukrepov so vsi subjekti javnega in zasebnega sektorja, za katere velja prepoved diskriminacije po ZVarD.

Dvanajsto poglavje je namenjeno predstavitvi vseh raziskovalno-analitičnih aktivnosti, ki jih je Zagovornik opravil v letu 2019 s ciljem zbiranja informacij in spremljanja splošnega stanja varstva pred diskriminacijo v državi. Posebej je poudarjen problem pomanjkanja ustreznih raziskav in podatkov o enakosti, ki pomembno vplivajo na kakovost priprave ukrepov za varstvo pred diskriminacijo na družbeni ravni in na spremljanje učinkovitosti izvajanja teh ukrepov.

Trinajsto poglavje je pregled vseh oblik sodelovanja z različnimi subjekti v javnem sektorju. Dobljeni del sodelovanja na ravni državne uprave je povezan s predstavljanjem dela in pristojnosti Zagovornika ob predstavitvi letnega poročila o delu Zagovornika za leto 2018.

Štirinajsto poglavje je namenjeno predstavitvi Zagovornikovih aktivnosti na področju civilne družbe, saj ga med drugim tudi 15. člen ZVarD zavezuje k sodelovanju in posvetovanju pri oblikovanju rešitev in predlogov za doseganje ciljev ZVarD, torej varstva pred diskriminacijo in zagotavljanja enakega obravnavanja. Skozi različne oblike sodelovanja Zagovornik posredno opravlja tudi druge zakonsko predpisane naloge, kot je npr. osveščanje.

Petnajsto poglavje je namenjeno predstavitvi sodelovanja Zagovornika s predstavniki v gospodarstvu. V treh terenskih obiskih, ki jih je izvedel v letu 2019, je organiziral tudi delovna srečanja s predstavniki regionalnega gospodarstva. Izkušnje s teh srečanj kažejo, da delodajalci potrebujejo jasne in nazorne informacije o tem, kako preventivno ravnati, da bi zagotovili varstvo pred diskriminacijo. Da bi te informacije zagotovil, je Zagovornik opravil raziskavo o upravljanju raznolikosti na delovnem mestu in primerih dobrih praks.

V **šestnajstem poglavju** so predstavljeni sklopi osveščevalnih, izobraževalnih in obveščevalnih aktivnosti Zagovornika, s katerimi izpolnjuje svojo zakonsko pristojnost in nalogo osveščanja splošne javnosti (21. člen ZVarD).

V **sedemnajstem poglavju** je pregled vseh mednarodnih aktivnosti, ki jih je v letu 2019 izvedel Zagovornik. Mednarodno sodelovanje Zagovornika načela enakosti je določeno v deveti alineji 21. člena ZVarD, poleg tega pa so Zagovornikove aktivnosti na mednarodni ravni bistveno bolj obsežne. Vključujejo sodelovanja v okviru različnih večstranskih organizacij, izmenjavo informacij, mednarodna izobraževanja, pa tudi različne oblike dvostranskega sodelovanja. Mednarodna dejavnost Zagovornika prispeva h krepitvi znanja in veščin sodelavcev Zagovornika, kar pomembno prispeva k večji učinkovitosti organa pri izvajanju zakonskih pristojnosti in nalog. Prav tako pa to prispeva k mednarodnemu ugledu države kot celote.

Četrti del poročila vsebuje **osemnajsto poglavje**, kjer sta predstavljeni dve aktualni prilogi, in sicer; prevod Poročila Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti o Sloveniji, ki je bil objavljen 5. junija 2019 in pregled priporočil Univerzalnega periodičnega pregleda OZN (november 2019) ter odziv Vlade Republike Slovenije nanje z dne 30. januar 2020.

KAZALO

1	UMESTITEV IN DELOVANJE ORGANA	5
2	PREGLED DEJAVNOSTI IN NALOG PO 21. ČLENU ZVARD.....	6
3	PREGLED DELA ZAGOVORNIKA S POSAMEZNIMI PRIMERI.....	8
3.1	Ključni pojmi	8
3.2	Pristojnosti Zagovornika	10
3.3	Statistika zaključenih svetovanj in ugotavljanj diskriminacije	11
4	SVETOVANJE, INFORMIRANJE IN PODPORA	15
4.1	Statistika svetovanj, informiranj in podpore	15
4.2	Povzetek anonimiziranih primerov na področju svetovanja, informiranja in podpore	16
5	ZAGOVORNIŠTVO – ZASTOPANJE V SODNIH POSTOPKIH	17
6	OCENA DISKRIMINATORNOSTI PREDPISOV	18
7	UGOTAVLJANJE DISKRIMINACIJE – POSAMEZNI PRIMERI.....	19
7.1	Postopki, sproženi po uradni dolžnosti	20
7.2	Statistika postopkov ugotavljanja diskriminacije v posameznih primerih	21
7.3	Predstavitev anonimiziranih primerov na področju ugotavljanja diskriminacije	21
8	VARSTVO PRED DISKRIMINACIJO NA DRUŽBENI RAVNI	23
9	PODATKI OBRAVNAV DISKRIMINACIJE – DRUGI DRŽAVNI ORGANI.....	25
10	PRIPOROČILA ZAGOVORNIKA	28
11	POSEBNI IN DRUGI UKREPI ZA SPODBUJANJE ENAKEGA OBRAVNAVANJA IN ODPRAVO DISKRIMINACIJE.....	30
11.1	Predloga Zagovornika za sprejetje posebnih ukrepov	30
11.2	Pregled izvajanja posebnih in drugih ukrepov na ministrstvih in vladnih službah	31
11.3	Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede političnih in normativnih ukrepov	31
11.4	Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede posebnih ukrepov.....	32
11.5	Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede ukrepov za zaposlene v teh organih	33

12	RAZISKOVALNO – ANALITIČNA DEJAVNOST ZAGOVORNIKA.....	34
12.1	Raziskave.....	34
12.2	Študije.....	35
12.3	Analize.....	36
12.4	Poizvedbe.....	36
13	SODELOVANJE ZAGOVORNIKA NA DRŽAVNI RAVNI.....	37
14	SODELOVANJE ZAGOVORNIKA S CIVILNO DRUŽBO.....	39
14.1	Strukturiran dialog z nevladnimi organizacijami.....	39
14.2	Posvetovalna srečanja in delovni sestanki s predstavniki organizacij civilne družbe.....	40
15	SODELOVANJE ZAGOVORNIKA Z GOSPODARSTVOM.....	42
16	OSVEŠČANJE, IZOBRAŽEVANJE IN INFORMIRANJE.....	43
17	MEDNARODNO SODELOVANJE ZAGOVORNIKA.....	45
18	PRILOGI.....	48
18.1	Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti o Sloveniji (peta faza spremljanja) – povzetek.....	48
18.2	Povzetek Univerzalnega periodičnega pregleda OZN in odločitev Vlade RS o 157 priporočilih, ki jih je Slovenija prejela na interaktivnem dialogu v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda stanja človekovih pravic 12. 11. 2019 v Ženevi.....	49

1 UMESTITEV IN DELOVANJE ORGANA

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) je samostojen državni organ, ustanovljen za zagotovitev uresničevanja ustavne pravice varstva pred diskriminacijo. Republika Slovenija s tem organom zagotavlja tudi primerno izvajanje Listine Evropske unije (EU) o temeljnih pravicah in evropskih direktiv s področja varstva pred diskriminacijo.

Pred vzpostavitvijo Zagovornika je bilo varstvo pred diskriminacijo v Sloveniji zagotovljeno na podlagi Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja (ZUNEO), vendar ureditev ni izpolnjevala zahtev evropskih direktiv o enakosti, zaradi česar je bil proti državi uveden postopek ugotavljanja kršitve prava EU.

Pravna podlaga za ustanovitev Zagovornika je Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD), ki je v veljavi od 24. maja 2016 in podrobno določa pristojnosti in naloge organa.

Predstojnika Zagovornika izvoli Državni zbor na podlagi predloga Predsednika Republike Slovenije, mandat predstojnika traja pet let. Prvi predstojnik samostojnega državnega organa je 26. oktobra 2016 postal Miha Lobnik.

Delovanje in poslovanje Zagovornika v letu 2019

Zagovornik je sprva, do oktobra 2017, deloval v prostorih Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) in imel na razpolago 250 tisoč evrov proračunskih sredstev.

Maja 2018 je MDDSZ prenehalo zagotavljati administrativno-tehnično podporo novonastalemu organu in tako je Zagovornik vzpostavil lasten sekretariat, glavno pisarno, zagotovil samostojno izvajanje proračunskih, finančnih in kadrovskih zadev ter prešel na samostojno informacijsko delovanje. Čeprav bi v letu 2018 za delovanje in izvajanje zakonsko predpisanih nalog potreboval 1,1 milijona evrov, je bilo organu v tistem letu dodeljenih le 500 tisoč evrov.

Nujno višino sredstev za opravljanje minimalnega obsega z ZVarD določenih nalog je Vlada Zagovorniku zagotovila za leto 2019, ko je sledila Priporočilom Evropske komisije o standardih za organe za enakost. Zagovorniku je v rebalansu proračuna dodelila potrebnih 1,1 milijona evrov, a konec leta omejila pravice porabe, zaradi česar Zagovornik ni mogel izvesti nekaterih za leto 2019 že načrtovanih aktivnosti. Gre za nedopustno poseganje v neodvisno delovanje samostojnega državnega organa.

V letu 2019 je Zagovornik dokončno oblikoval oddelke za ustrezno organizacijo dela in se kadrovske okrepil (20 zaposlenih). Posodobljena je bila računalniška in pisarniška oprema, informacijsko poslovanje in vzdrževanje je potekalo samostojno. Organ je opravljal tudi vse obveznosti iz upravnega poslovanja, ravnanja z dokumentarnim gradivom in drugega splošnega poslovanja. V organu je bilo urejeno področje varstva pri delu, promocije zdravja pri delu, register tveganj, načrt integritete in izogibanja konfliktu interesov. Ustrezno je bilo poskrbljeno za spoštovanje vseh drugih zakonskih obveznosti poslovanja organa.

V tretjem letu delovanja je Zagovornik prejel še enkrat več prijav diskriminacije kot leto poprej. Prav tako je podvojil število priporočil, predlogov posebnih ukrepov in posebnih poročil. Zagovornik opravlja vse z zakonom določene naloge, vendar nekatere zaradi pomanjkanja sredstev in kadrov v zelo omejenem obsegu.

2 PREGLED DEJAVNOSTI IN NALOG PO 21. ČLENU ZVARD

Naloge Zagovornika načela enakosti so natančno opredeljene v 21. členu ZVarD. Pri svojem delu opravlja vse tri ključne funkcije, ki jih morajo po priporočilih Evropske komisije in Sveta Evrope zagotavljati evropskih organi za enakost:

- raziskuje in spremlja stanje diskriminacije v državi, daje priporočila in predloge posebnih ukrepov pristojnim institucijam, osvešča javnost o varstvu pred diskriminacijo in izmenjuje informacije znotraj Evropske unije;
- nudi informiranje, svetovanje in zagovorništvo žrtvam diskriminacije;
- sprejema prijave in ugotavlja diskriminacijo.

21. člen ZVarD natančneje opisuje naloge in pooblastila Zagovornika, zato zaradi večje preglednosti opravljenega dela, za vsako od zakonsko določenih obveznosti iz 21. člena, predstavljamo kratko obrazložitev opravljenih nalog v organu v preteklem letu.

1)

V okviru spremljanja stanja na področju diskriminacije v Sloveniji je Zagovornik lani opravil 5 neodvisnih raziskav, študij in analiz: raziskavo dobrih praks upravljanja raznolikosti in spodbujanja enakosti v malih in srednjih podjetjih v Sloveniji; študijo o odvzemih volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi; študijo o položaju interspolnih oseb v medicinskih postopkih; analizo o varovanju in dostopnosti pravic otrok in analizo o položaju gluhih v visokem šolstvu.

2)

V letu 2019 je pripravil redno letno poročilo za leto 2018 in začel pripravljati dve posebni poročili, ki bosta predstavljeni v letu 2020, in sicer: Posebno poročilo o odvzemih volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi in Posebno poročilo o položaju interspolnih oseb v medicinskih postopkih.

Na podlagi lastnega raziskovanja, prejetih prijav diskriminacije, poizvedb pri pristojnih institucijah in sodelovanja z nevladnimi organizacijami je v letu 2019 izdal 27 priporočil za preprečevanje in odpravo diskriminacije. Večinoma so bili naslovniki ministrstva, priporočila pa je Zagovornik izdal tudi osebam zasebnega prava.

3)

V letu 2019 je Zagovornik obravnaval 134 predlogov za obravnavo diskriminacije in jih 63 tudi zaključil. Diskriminacijo je ugotovil v desetih primerih, štirje od teh bodo statistično zajeti v leto 2020, saj postopki še niso povsem zaključeni (poteka upravni spor na upravnem sodišču). V postopkih ugotavljanja diskriminacije je izdal 36 odločb in sklepov v upravnem postopku ter dosegel štiri poravnave znotraj postopka. Zagovornik je inšpektoratom in drugim organom odstopil skupno devet zadev ter podal dva predloga za uvedbo prekrška pristojni inšpekciji.

4)

Zagovornik je v letu 2019 opravil skupno 902 uri svetovanja, v katerih je neodvisno pravno pomoč nudil 139 osebam; od tega je bilo 112 svetovanj telefonskih in 140 pisnih ali osebnih.

5)

Nalogo osveščanja javnosti je Zagovornik v letu 2019 izvajal na več načinov. Informacije o diskriminaciji so dostopne prek spletne strani www.zagovornik.si, na kateri so vsebine tudi v lahkem branju. Izdal je posebne zloženke v jeziku avtohtonih skupnosti, ki živijo v Sloveniji (italijanščini in madžarščini) in v pisavi za slepe (brajici). Aktualno delo Zagovornika je

predstavljeno na družabnih omrežjih in z nastopi predstojnika v medijih. Zagovornik je v letu 2019 izvedel tudi okrog 20 različnih delavnic, delovanje organa predstavljal na uradnih obiskih lokalnih skupnosti in se udeleževal sejamskih prireditvev, povezanih z določeno osebno okoliščino.

Izvedel je tudi 13 izobraževalnih in 8 osveščevalnih delavnic za različne javnosti, 4 terenske obiske v različnih regijah in 12 dogodkov v organizaciji ali so-organizaciji. V osveščevalnih aktivnostih je Zagovornik dejavno sodeloval na treh večjih sejamskih prireditvah, ki so povezane z osebno okoliščino starosti (stari in otroci). Z namenom osveščanja je Zagovornik v letu 2019 opravil štiri posvetovalne dialoge z nevladnimi organizacijami, se udeležil več kot 35 strokovnih posvetov, konferenc in drugih strokovnih dogodkov in izvedel več kot 60 različnih oblik sodelovanj s predstavniki civilne družbe, gospodarstva, socialnimi partnerji in državnimi inštitucijami. Distribuiral je več kot 10.000 zloženek z osnovnimi informacijami o diskriminaciji, okoli 1000 rednih letnih poročil za leto 2018 v slovenščini in približno 200 poročil v angleškem jeziku.

6)

V letu 2019 je Zagovornik spremljal stanje na področju varstva pred diskriminacijo s poizvedbami, v kar je bilo vključenih 74 različnih pravnih subjektov. Z namenom spremljanja splošnega stanja v državi na področju varstva pred diskriminacijo je Zagovornik v letu 2019 opravil tudi štiri strukturirane dialoge z nevladnimi organizacijami.

7)

Zagovornik je v letu 2019 izdal dva predloga za sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja skupine oseb z določeno osebno okoliščino, ki je v manj ugodnem položaju, in sicer: Pobuda Zagovornika načela enakosti za sprejetje posebnih ukrepov z namenom večje uravnoteženosti spolov v nadzornih in poslovnih organih gospodarskih družb ter Priporočila glede sprejetja posebnih ukrepov za izboljšanje zdravstvenega stanja pripadnikov romske skupnosti. V letu 2019 je Zagovornik opravil tudi analizo prejetih odgovorov ministrstev in vladnih služb o izvedenih posebnih ukrepih. Iz podatkov je razvidno, da so sicer ministrstva razmeroma dejavna pri izvajanju ukrepov za zagotavljanje enakosti, vendar nekateri ukrepi ne izpolnjujejo vedno vseh bistvenih značilnosti posebnih ukrepov za zagotavljanje enakosti po ZVarD.

8)

V letu 2019 je Zagovornik začel z zastopnjem prve stranke pred sodiščem v postopku zaradi diskriminacije.

9)

Na mednarodni ravni se je v letu 2019 Zagovornik udeležil 47 mednarodnih strokovnih posvetov, konferenc in drugih dogodkov. Zagovornik je izvedel tudi 17 medsebojnih izmenjav informacij o diskriminaciji v okviru Evropske unije in mednarodnih organizacij.

10)

V letu 2019 je Zagovornik obravnaval 15 ocen diskriminatornosti predpisov in 3 tudi zaključil. V eni od teh zadev je ocenil, da je predpis diskriminatoren, kar je pristojno ministrstvo upoštevalo in predpis ustrezno spremenilo.

3 PREGLED DELA ZAGOVORNIKA S POSAMEZNIMI PRIMERI

Temeljni akt, na podlagi katerega Zagovornik izvaja svoja pooblastila, je Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD), ki opredeljuje personalno in materialno pristojnost Zagovornika. Personalna pristojnost se nanaša na vprašanje, kdo lahko uveljavlja varstvo pred diskriminacijo. To so predvsem fizične osebe ali skupine oseb. Pravna oseba lahko varstvo pred diskriminacijo uveljavlja le, če je izpostavljena diskriminaciji zaradi osebnih okoliščin fizičnih oseb, ki so povezane s to pravno osebo (3. odstavek 1. člena ZVarD), na primer kot njeni člani, ustanovitelji ali vodstvo oziroma upravljavci. Materialna pristojnost pa se nanaša na področja, na katerih je v Sloveniji diskriminacija prepovedana.

ZVarD opredeljuje tudi pristojnosti Zagovornika ter posamezne oblike diskriminacije, v zvezi s katerimi Zagovornik lahko ukrepa (6. – 12. člen). Zagovornik poleg ZVarD še vedno uporablja tudi Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (ZUNEO), in sicer za zadeve, prejete pred 24. majem 2016, ko je začel veljati ZVarD. Postopke ugotavljanja diskriminacije Zagovornik vodi skladno z Zakonom o splošnem upravnem postopku (ZUP).

3.1 Ključni pojmi

Osebne okoliščine

ZVarD v 1. členu opredeljuje namen in vsebino zakona, ki je zagotavljanje varstva pred diskriminacijo, in sicer na podlagi specifičnih osebnih okoliščin. ZVarD povzema predvsem osebne okoliščine, navedene v Ustavi RS in v Kazenskemu zakoniku (KZ-1). Te osebne okoliščine so: **spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina**. Zagovornik je kot druge osebne okoliščine doslej štel državljanstvo (državljanstvo druge države članice EU, državljanstvo tretje države), nosečnost, starševstvo, zdravstveno stanje, kraj rojstva, barvo kože, kraj bivanja.

Varstvo pred diskriminacijo je z zakonom zagotovljeno tudi osebam, ki so kakorkoli (pravno ali dejansko) povezane z osebo z določeno osebno okoliščino, ter osebam, ki so diskriminirane iz razloga, ker jim je določena osebna okoliščina pripisana.

Področja varstva pred diskriminacijo

ZVarD v 2. členu primeroma opredeljuje področja družbenega življenja, na katerih je v skladu s pravom Evropske unije zagotovljeno enako obravnavanje in prepoved diskriminacije:

Delo in zaposlovanje

- pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica (vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem);
- dostop do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso;
- zaposlitveni pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami;

Članstvo v sindikatih

- članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije;

Socialne pravice

- socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo;
- socialne ugodnosti;

Zdravstveno varstvo

- zdravstveno varstvo;

Izobraževanje

- vzgoja in izobraževanje;

Trg dobrin in storitev

- dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.

Poleg področij varstva, ki so navedena v direktivah 2000/43/EK in 2000/78/EK, pa ZVarD pred diskriminacijo varuje tudi na vseh ostalih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

Oblike diskriminacije

Oblike diskriminacije, ki so opredeljene v ZVarD, so:

- posredna diskriminacija (drugi odstavek 6. člena ZVarD),
- neposredna diskriminacija (prvi odstavek 6. člena ZVarD),
- nadlegovanje (prvi odstavek 8. člena ZVarD),
- spolno nadlegovanje (drugi odstavek 8. člena ZVarD),
- navodila za diskriminacijo (9. člen ZVarD),
- pozivanje k diskriminaciji (prvi odstavek 10. člen ZVarD),
- javno opravičevanje zapostavljanja ali preziranja oseb ali skupine oseb zaradi osebnih okoliščin (drugi odstavek 10. člena ZVarD),
- viktimizacija (11. člen ZVarD).

ZVarD opredeljuje tudi hujše oblike diskriminacije. Določenost hujših oblik diskriminacije je skladno s tretjim odstavkom 39. člena ZVarD relevantna tudi za določanje višine odškodnine za nepremoženjsko škodo v sodnih postopkih. Prav tako je zakonodajalec za prekrške, ko gre za hujše oblike diskriminacije, določil višje globe, ki jih lahko izrekajo pristojni inšpektorati.

Hujše oblike diskriminacije so:

- večkratna diskriminacija (12. člen ZVarD),
- množična diskriminacija (12. člen ZVarD),
- dolgotrajna, ponavljajoča se diskriminacija (12. člen ZVarD),
- diskriminacija s težko popravljivimi posledicami (12. člen ZVarD),
- diskriminacija v razmerju do otrok (12. člen ZVarD),
- diskriminacija v razmerju do drugih slabotnih oseb (12. člen ZVarD),

- podajanje ali širjenje rasističnih, versko, narodnostno in spolno razlikovalnih pozivov, napeljevanje, ščuvanje, hujskanje k sovraštvu in diskriminaciji ter širše javno pozivanje, ki spodbuja k diskriminaciji (prvi odstavek 10. člena ZVarD).

3.2 Pristojnosti Zagovornika

Zagovornikove pristojnosti s področja obravnave posameznih primerov so opredeljene v členih 33 do 44 ZVarD ter v 21. členu ZVarD. Razdelimo jih lahko na naslednja področja:

- zagotavljanje neodvisne pomoči diskriminiranim osebam pri uveljavljanju njihovih pravic v zvezi z varstvom pred diskriminacijo v smislu svetovanja in pravne pomoči strankam v drugih upravnih in sodnih postopkih, povezanih z diskriminacijo (4. alineja 21. člena ZVarD),
- postopek ugotavljanja diskriminacije na predlog diskriminirane osebe (33. člen ZVarD),
- postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti (34. člen ZVarD),
- zahtevanje posredovanja podatkov in dokumentov, potrebnih za ugotavljanje diskriminacije (37. člen ZVarD),
- vložitev zahteve za presojo ustavnosti in zakonitosti (38. člen ZVarD),
- zastopanje strank v sodnih postopkih (1. odstavek 41. člena ZVarD),
- spremljanje osebe v sodnih postopkih (4. odstavek 41. člena ZVarD),
- inšpekcijski nadzor (1. odstavek 42. člena ZVarD),
- odstop pristojni inšpekciji, če postopek pred Zagovornikom ne bi bil smiseln (4. odstavek 42. člena ZVarD),
- odstop pristojni inšpekciji, če kršitelj ne spoštuje odločbe Zagovornika (43. člen ZVarD).

Do konca leta 2019 je Zagovornik izvajal pristojnosti: zagotavljanja neodvisne pomoči diskriminiranim osebam; ugotavljanja diskriminacije na predlog diskriminirane osebe; ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti; zahtevanja posredovanja podatkov potrebnih za ugotavljanje diskriminacije; zastopanja strank v sodnih postopkih; odstop pristojnim inšpekcijam in odstop pristojnim inšpekcijam v izvedbo prekrškovnega postopka.

V letu 2019 je ocenjeval možnost diskriminacije 15 predpisov, ni pa še vlagal zahtev za presojo ustavnosti ter še ni izvajal spremljanja strank v sodnih postopkih.

Zagovornik je v letu 2019 na podlagi prejetih predlogov za ugotavljanje diskriminacije in po uradni dolžnosti izvajal ugotovitelvene upravne postopke.

3.3 Statistika zaključenih svetovanj in ugotavljanj diskriminacije

V leto 2019 je bilo iz prejšnjih let prenesenih v obravnavo 74 zadev, od katerih je bilo 55 zadev v letu 2019 tudi zaključenih. V letu 2019 je Zagovornik prejel v obravnavo 200 novih zadev, od katerih so bile v letu 2019 zaključene 103 zadeve. V letu 2019 je bilo torej skupaj obravnavanih 274 zadev. Od tega je bilo 158 zaključenih, v leto 2020 pa prenesenih še 116 nerešenih zadev (19 prejetih v obdobju 2012 – 2018 in 97 prejetih v letu 2019).

Prenos zadev v 2019 iz 2012- 2018: <div style="text-align: right;">74</div> Svetovanje: 23 Ugotavljanje: 51	+	Število novih prejetih zadev v 2019: <div style="text-align: right;">200</div> Svetovanje: 117 Ugotavljanje: 83	=	Število zaključenih zadev v letu 2019: <div style="text-align: right;">158</div> Svetovanje: 95 Ugotavljanje: 63	+	Število zadev v obravnavi dne 31. 12. 2019: <div style="text-align: right;">116</div> Svetovanje: 45 Ugotavljanje: 71
--	----------	--	----------	--	----------	--

Zatrjevane osebne okoliščine diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019

Najpogosteje zatrjevana osebna okoliščina diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019, je bil spol (14 odstotkov). Sledi seštevek osebnih okoliščin narodnosti, rase in etničnega porekla (13 odstotkov). Zatrjevana osebna okoliščina invalidnosti se je pojavila v 11 odstotkih, sledile pa so spolna usmerjenost (5 odstotkov), starost (5 odstotkov), vera ali prepričanje (4 odstotki), kraj bivanja (3 odstotki), družbeni položaj (2 odstotka), jezik (2 odstotka), državljanstvo druge države članice (2 odstotka) in državljanstvo tretje države (1 odstotek). Zagovornik je obravnaval tudi po en primer zatrjevane diskriminacije zaradi spolne identitete in premoženjskega stanja (1 primer ustreza približno 1 odstotku).

V letu 2019 ni bilo zaključenih nobenih predlogov za obravnavo diskriminacije, prošenj za svetovanje ali vprašanj, pri katerih bi bila zatrjevana diskriminacija na podlagi spolnega izraza ali izobrazbe.

V 16 odstotkih zadev je bila zatrjevana druga osebna okoliščina, na primer zdravstveno stanje, nosečnost in starševstvo.

V 20 odstotkih zaključenih zadev osebna okoliščina ni bila navedena oziroma je iz opisa ravnanja ni bilo mogoče razbrati. V primerjavi z letom 2018, ko je bil delež takih zadev višji (53 odstotkov), je torej delež zadev brez osebne okoliščine izrazito upadel. Iz navedenega je razvidno, da se je povečala ozaveščenost javnosti o tem, da je osebna okoliščina bistveni element za ugotavljanje diskriminacije ter za izvajanje pristojnosti Zagovornika.

Tabela: Zatrjevane osebne okoliščine diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019

Zatrjevane osebne okoliščine diskriminacije	Svetovanje, informiranje	Ugotavljanje diskriminacije	Svetovanje in ugotavljanje skupaj	Odstotek skupaj (%)
1. spol	6	18	24	14
2. narodnost	5	7	12	7
2.1 rasa ali etnično poreklo	5	6	11	6
2.2 jezik	1	2	3	2
3. vera ali prepričanje	1	5	6	4
4. invalidnost	10	9	19	11
5. starost	2	6	8	5
6. spolna usmerjenost	7	2	9	5
7. spolna identiteta	0	1	1	1
8. spolni izraz	0	0	0	0
9. družbeni položaj	1	3	4	2
10. premoženjsko stanje	0	1	1	1
11. izobrazba	0	0	0	0
12.1 državljanstvo druge EU članice	2	1	3	2
12.2 državljanstvo tretje države	1	1	2	1
12.3 kraj bivanja	3	2	5	3
Drugo	16	12	28	16
ni osebne okoliščine	31	4	35	20

Zatrjevana področja življenja, kjer se diskriminacija dogaja, v zadevah, zaključenih v letu 2019

V letu 2019 je bilo največ zaključenih zadev s področja zaposlovanja in dela: 16 odstotkov zadev se je nanašalo na področje zaposlitvenih pogojev in pogojev dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami; 13 odstotkov se je nanašalo na področje pogojev za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem; 0,5 odstotka (en primer) pa na področje dostopa do vseh oblik in do vseh ravni karierne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso. 20 odstotkov primerov se je nanašalo na dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji in preskrbo z njimi. S področja vzgoje in izobraževanja je Zagovornik zaključil 10 odstotkov primerov. S področja socialne zaščite, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom, pa je zaključil 9 odstotkov primerov. Sledi še področje dostopa do socialnih ugodnosti (3 odstotki). Zagovornik ni obravnaval nobenega primera s področja včlanjevanja in vključevanja v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije. 28 odstotkov zadev se je nanašalo na druga področja, ki v zakonu niso izrecno navedena, med njimi so delovanje sodišč, upravno delovanje državnih organov, pogoji javnih razpisov ter področje medijev.

Tabela: Zatrjevana področja življenja v zadevah, zaključenih v letu 2019

Področja, kjer se zatrjuje diskriminacija	Svetovanje, informiranje	Ugotavljanje diskriminacije	Svetovanje in ugotavljanje skupaj	Odstotek skupaj (%)
1. Dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem.	7	11	18	13
2. Dostop do vseh oblik in do vseh ravni karierne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso.	0	1	1	0,5
3. Zaposlitveni pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami.	18	5	23	16
4. Članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije.	0	0	0	0,5
5. Socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom.	7	5	12	9
6. Socialne ugodnosti.	4	0	4	3
7. Vzgoja in izobraževanje.	6	8	14	10
8. Dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.	12	16	28	20
9. Drugo.	23	17	40	28

Zatrjevane oblike diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019

ZVarD opredeljuje več različnih oblik diskriminacije. Najpogostejša zatrjevana oblika diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019, je bila neposredna diskriminacija v 72 odstotkih. Druga najpogostejša zatrjevana oblika diskriminacije je bila posredna diskriminacija (14 odstotkov), sledijo nadlegovanje (10 odstotkov) ter pozivanje k diskriminaciji (2 odstotka) in viktimizacija (2 odstotka).

V letu 2019 Zagovornik ni zaključil nobenega primera s področja navodil za diskriminacijo in spolnega nadlegovanja.

Tabela: Zatrjevane oblike diskriminacije v zadevah, zaključenih v letu 2019

Zatrjevane oblike diskriminacije	Svetovanje, informiranje	Ugotavljanje diskriminacije	Svetovanje in ugotavljanje skupaj	Odstotek skupaj (%)
Neposredna diskriminacija	53	44	97	72
Posredna diskriminacija	10	9	19	14
Nadlegovanje	8	5	13	10
Spolno nadlegovanje	0	0	0	0
Navodila za diskriminacijo	0	0	0	0
Viktimizacija	0	3	3	2
Pozivanje k diskriminaciji ali javno opravičevanje zapostavljanja in preziranja	0	3	3	2
Od tega:				
množična	17	24	41	/
večkratna	3	9	12	/

4 SVETOVANJE, INFORMIRANJE IN PODPORA

Zagovornik strankam nudi svetovanje in podporo telefonsko, osebno, pisno ali po elektronski pošti. Svetovanje posameznikom, informiranje in podpora najprej zajema preučitev položaja osebe na način opredelitve problema in ugotovitve, ali zadeva sodi v pristojnost Zagovornika. Če zadeva sodi v pristojnost Zagovornika – torej če je podana osebna okoliščina in se zadeva nanaša na področje življenja, ki sodi pod ZVarD, Zagovornik stranki svetuje, ji pojasni svoje pristojnosti, možnosti ukrepanja in naloge ter s stranko poišče najprimernejši način za ukrepanje. V primeru, da je stranka že udeležena v drugih sodnih ali upravnih postopkih, pa je vprašanje, ki ga zastavi Zagovorniku, povezano z diskriminacijo, Zagovornik stranki svetuje, kako lahko vprašanja diskriminacije izpostavi v tekočih postopkih. Strankam lahko pomaga tudi pri pisanju pritožb in drugih pisanj v postopkih pred drugimi državnimi organi, kadar so ti postopki povezani z diskriminacijo ali bi lahko povzročili diskriminacijo. Kadar stranke niso zadovoljne z izidi postopkov pred drugimi organi ali menijo, da so bile v njih diskriminirane, jih Zagovornik informira, da lahko izide teh postopkov izpodbijajo le s pravnimi sredstvi, ki so predvideni v teh postopkih. Zagovornik namreč ne deluje kot hierarhično nadrejeni organ drugim državnim organom.

4.1 Statistika svetovanj, informiranj in podpore

V letu 2019 je Zagovornik izvedel 252 posameznih svetovanj, informiranj in neodvisne pomoči različnim diskriminiranim osebam; od tega je bilo 112 svetovanj telefonskih in 140 pisnih ali osebnih. V letu 2019 je Zagovornik opravil skupno 902 uri svetovanja, v okviru katerega je neodvisno pravno pomoč nudil 139 osebam. V zadevah je Zagovornik stranke informiral o svojih pristojnostih in možnostih, ki jih imajo v primerih diskriminacije, svetoval jim je v postopkih, ki jih stranke že vodijo pred drugimi državnimi organi v zvezi z diskriminacijo, ter jih podpiral prek pomoči pri pisanju vlog in dopisov, povezanih z varstvom pred diskriminacijo.

Zagovornik lahko zadeve, ki jih vodi kot primere svetovanja, informiranja in podpore zaključi na različne načine. V primerih vprašanj, ki jih prejme, in pa prošenj za svetovanje, podporo ali pomoč stranki le tem poda ustni ali pisni odgovor oziroma pojasnilo. Nekatere zadeve so rešene tudi na način, da Zagovornik prek poizvedbe pri kršitelju doseže razrešitev zadeve.

4.2 Povzetek anonimiziranih primerov na področju svetovanja, informiranja in podpore

Med strankami, ki jim je Zagovornik nudil svetovanje in podporo, so:

- stranka, ki je bila žrtev rasističnega napada na športni prireditvi;
- stranke, ki so bile pri zaposlovanju in delu izpostavljene slabši obravnavi zaradi nosečnosti, koriščenja starševskega dopusta, narodnosti, veroizpovedi, invalidnosti, zdravstvenega stanja in sindikalne dejavnosti;
- stranka, ki kot mati zmerno gibalno oviranega otroka, zaposlena v javnem sektorju, ni mogla koristiti dodatnih dni dopusta, ki bi jih imela, če bi delala v zasebnem sektorju;
- stranki, istospolni partnerici, ki sta izkusili težave pri vpisu njiju obeh v rojstni list otroka;
- stranki, ki si kot državljan druge države, ki v Sloveniji pa prebiva v istospolni partnerski zvezi, prizadeva za pridobitev slovenskega državljanstva;
- stranki, ki si je prizadevala za pridobitev statusa osebne asistentke za mater, starejšo od 65 let, vendar ji je bilo zaradi materine starosti status nedostopen;
- stranki, ki se je na zagovornika obrnila z vprašanje neenake obravnave zaradi izobrazbe nekaterih javnih uslužbencev, ki so uvrščeni v nižje plačne razrede;
- stranke, ki je državljan in rezident druge države članice EU, zaposlen v Sloveniji, a mu ni omogočeno uveljavljanje davčne olajšave za družinske člane;
- stranki, ki kot prosilka za mednarodno zaščito, ni bila upravičena do znižanega plačila vrtca;
- stranki, ki je zaznala diskriminatorne oglase za oddajo stanovanja v najem.

5 ZAGOVORNIŠTVO – ZASTOPANJE V SODNIH POSTOPKIH

Pristojnost zastopanja in spremljanja žrtev v sodnih postopkih, sproženih na podlagi 39. člena ZVarD, je določena v 41. členu ZVarD, ki ureja vlogo Zagovornika in nevladnih organizacij. Ta določba opredeljuje posebne pogoje, ki jih mora izpolnjevati Zagovornik za zastopanje diskriminiranih oseb v tožbah pred sodišči. Zakon določa, da lahko v imenu Zagovornika opravlja procesna dejanja le oseba, ki je zaposlena pri Zagovorniku in ima opravljen pravniški državni izpit (1. odstavek 41. člena ZVarD).

Če se Zagovornik in diskriminirana oseba ne dogovorita za zastopanje, lahko Zagovornik osebo v postopku tudi samo spremlja, a pod pogojem, da oseba s tem soglaša. Spremljanja ni treba izkazovati s pooblastilom, temveč diskriminirana oseba v postopku le izjavi, da jo določena oseba, zaposlena pri Zagovorniku, spremlja in da želi, da je v postopku prisotna.

Prvi primer zastopanja stranke pred sodiščem

Zagovornik je v letu 2019 prvič prevzel zastopanje stranke, ki je pred sodiščem vložila tožbo zaradi diskriminacije.

Tožba je bila vložena 3. 10. 2019 pred Okrajnim sodiščem v Ljubljani proti Društvu kolesarskih sodnikov Slovenije, ki tožniku ni več dopustilo sojenja na tekmovanjih zaradi dopolnjene starosti 70 let. Omejitev delovanja kolesarskih sodnikov na starost 70 let je tožena stranka kljub opozorilu tožnika vnesla v svoj statut. Pri tem se je sklicevala na pravila mednarodne kolesarske zveze, ki vsebujejo enako omejitev. Tožena stranka kljub pozivu Zagovornika, ki je diskriminacijo predhodno ugotovil v ugotovitvenem upravnem postopku po ZVarD, diskriminatornega statuta ni spremenila.

V tožbi je Zagovornik zatrjeval neposredno diskriminacijo zaradi starosti ter zahteval prenehanje diskriminacije (na način spremembe statuta in izdaje licence za kolesarskega sodnika), nadomestilo zaradi diskriminacije in objavo sodbe v medijih. Ključni argumenti, ki jih je v tožbi izpostavil tožnik, se nanašajo na to, da tožena stranka ni izkazala, kateri legitimen cilj zasleduje postavitve starostne omejitve, prav tako pa ni izkazala, da bi bila takšna starostna omejitev primerno in nujno potrebno sredstvo za zasledovanje ciljev. Izpostavil je, da je prepoved diskriminacije zaradi starosti po sodni praksi Sodišča Evropske unije temeljno načelo prava Unije. Navajal je tudi, da sklicevanje na pravila mednarodne kolesarske zveze ni ustrezno, saj pravila mednarodne nevladne organizacije ne morejo prevladati nad nacionalnim pravom kot tudi ne nad pravom Evropske unije. Za primer, če je cilj zagotoviti, da so kolesarski sodniki zmožni opravljati to funkcijo, je tožnik navedel, da bilo vprašanje ocenjevanja zmožnosti za opravljanje funkcije veliko primerneje urediti na način individualnega preverjanja zmožnosti osebe. Postopek pred sodiščem je v teku, Zagovornik pa bo v letu 2020 nadaljeval z zastopanjem v tej zadevi.

6 OCENA DISKRIMINATORNOSTI PREDPISOV

Določba 38. člena ZVarD Zagovorniku podeljuje pooblastilo za vlaganje zahtev za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije. Če Zagovornik oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem lahko obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil.

Zagovornik določbo izvaja na način, da pred odločitvijo o začetku postopka za oceno ustavnosti ali zakonitosti najprej opravi oceno diskriminatornosti predpisa. Gre za interni postopek pri Zagovorniku, ki ne poteka na način ugotavljanja diskriminacije po upravnem postopku, saj upravni postopek ni namenjen ugotavljanju diskriminacije, ki obstaja na ravni predpisov.

Ocene diskriminatornosti Zagovornik izvaja na lastno pobudo ali na pobudo stranke. Šele na podlagi pripravljene ocene o diskriminatornosti predpisa se Zagovornik odloča o vložitvi zahteve za oceno ustavnosti in zakonitosti na Ustavno sodišče RS.

V letu 2019 je Zagovornik izvajal 15 ocen diskriminatornosti predpisov, od katerih je 3 zadeve zaključil, ostalih 12 zadev je bilo prenesenih v 2020 v nadaljnjo obravnavo. V eni zadevi je ocenil, da je predpis diskriminatoren in je pristojnemu ministrstvu podal priporočilo za zakonsko spremembo, v dveh zaključenih zadevah pa ni ocenil, da bi bil predpis diskriminatoren in se posledično ni odločil za vložitev zahteve za oceno ustavnosti in zakonitosti.

Zadeve, ki jih je zaključil, so se nanašale na naslednje teme:

- Zagovornik je obravnaval vprašanje, ali je starostna omejitev subvencioniranja mesečnih vozovnic za javni prevoz za študente na 32 let skladna s prepovedjo diskriminacije. Zagovornik je ocenil, da omejitev ni skladna s prepovedjo diskriminacije, saj ne izpolnjuje testa sorazmernosti. Pristojnemu ministrstvu je priporočil, naj zakon ustrezno spremeni. Zakon je bil ustrezno spremenjen.
- Zagovornik je obravnaval vprašanje, ali predlog najavljenih sprememb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki jih je MDDSZ najavilo dne 16. 7. 2019, pomeni morebitno diskriminacijo moških v primerjavi z ženskami. Zagovornik je ocenil, da predlagana zakonska sprememba ne krši prepovedi diskriminacije.
- Zagovornik je obravnaval vprašanje, ali zahteva po znanju slovenskega jezika za opravljanje strokovnega izpita za študente fizioterapije pomeni diskriminacijo zaradi jezika. Zagovornik je ocenil, da zakonska zahteva, ki zasleduje varstvo pacientov in ustrezno izvajanje pojasnilne dolžnosti, ne krši prepovedi diskriminacije.

Zadeve, ki so še v reševanju, se nanašajo na naslednje tematike:

- Dostop do oploditve z biomedicinsko pomočjo za samske ženske;
- Dostop do potrošniških kreditov;
- Izredna naturalizacija za mladoletne tujce brez spremstva;
- Mirovanje obveznosti plačila premij poklicnega pokojninskega zavarovanja;
- Oprostitev plačila sodnih taks za tujce;
- Pogoji za strokovne vodje šol vožnje;
- Pogoji za uveljavljanje pravice do osebne asistencije (2 primera);
- Prejemanje invalidske pokojnine;
- Upoštevanje preživitinskih obveznosti pri ocenjevanju kreditne sposobnosti;
- Zakonska zveza za istospolne partnerje.

7 UGOTAVLJANJE DISKRIMINACIJE – POSAMEZNI PRIMERI

Ugotavljanje diskriminacije poteka po upravnem postopku na podlagi prejetih predlogov za obravnavo diskriminacije, ki jih Zagovornik prejme od strank (po 33. členu ZVarD) in v postopkih, sproženih po uradni dolžnosti (34. člen ZVarD). Zagovornik vsak predlog za obravnavo, ki ga posreduje stranka, najprej preuči in ugotavlja, ali je izpolnjeno trditveno breme. To pomeni, da preveri:

- ali so podana dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije;
- ali je navedena osebna okoliščina, zaradi katere naj bi šlo za slabšo obravnavo,
- ali je obravnava, zaradi katere je vložen predlog za obravnavo, takšne narave, da posega v pravice, svoboščine, ugodnosti ali pravne koristi ter
- ali obstaja vzročna zveza med osebno okoliščino in slabšo obravnavo.

Zagovornik preveri tudi, ali so podane vse bistvene sestavine predloga za obravnavo, določene v 36. členu ZVarD. Če trditveno breme ni izpolnjeno ali če manjkajo bistvene sestavine vloge, stranko zaprosi za dopolnitev po predpisih, ki urejajo splošni upravni postopek. Ko prejme popolno vlogo, v kateri je izpolnjeno trditveno breme, po 37. členu ZVarD preveri navedbe pri domnevnem kršitelju ali drugih subjektih, od katerih lahko zahteva posredovanje tistih podatkov in dokumentov, ki so v skladu z načelom sorazmernosti nujno potrebni za obravnavo posameznega primera za ugotovitev obstoja diskriminacije. Državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe Zagovorniku na njegovo zahtevo brezplačno posredujejo vse podatke, tudi osebne, in dokumente, ki jih Zagovornik nujno potrebuje za ugotovitev, ali v obravnavanem primeru obstaja diskriminacija.

Zagovornik nima zakonsko določenih mehanizmov ali sankcij za primere, ko se domnevni kršitelji ali drugi subjekti ne bi odzvali na pozive za podatke. Iz prakse sicer izhaja, da subjekti, pozvani za podatke in odgovore, v postopku večinoma odzivno sodelujejo. Ko ne sodelujejo, jih Zagovornik lahko le ponovno pozove k odzivu, na koncu pa sprejme odločitev na podlagi razpoložljivih dejstev in dokumentacije. Narava postopka ugotavljanja diskriminacije, v katerem je ključno pravilo obrnjenega dokaznega bremena, zavezance spodbuja, da sodelujejo v postopku, saj se v primeru izpolnitve trditvenega bremena predlagatelja dokazno breme prevali na zavezance, ki morajo dokazati, da niso diskriminirali. Če zavezanci ne izkoristijo priložnosti za dokazovanje, da niso diskriminirani, ima to lahko zanje neugodne posledice v postopku.

Ob tem velja tudi ponovno navesti, da je tiste pobude, ki jih je Zagovornik prejel še v času veljavnosti ZUNEO, obravnaval po tem zakonu. Zato je v letu 2019 vodil tudi neformalne postopke in izdajal mnenja skladno z 12. do 16. členom ZUNEO, in ne le postopke po ZVarD in ZUP.

7.1 Postopki, sproženi po uradni dolžnosti

V primeru, ko Zagovornik postopek ugotavljanja diskriminacije sproži po uradni dolžnosti skladno s 34. členom ZVarD, ugotavljanje dejstev in zbiranje dokazov o obstoju diskriminacije poteka na enak način, in sicer skladno s 37. členom ZVarD in skladno z ZUP.

V letu 2019 je Zagovornik **vodil 16 postopkov, ki so bili sproženi po uradni dolžnosti**. Od tega je bilo v letu 2019 **zaključenih 7 postopkov**.

Od 16 postopkov, začelih po uradni dolžnosti, je Zagovornik 11 postopkov uvedel na podlagi anonimne prijave, vprašanja ali prijave tretje osebe (ki ni žrtev diskriminacije), v petih primerih pa je postopek sprožil na lastno iniciativo. V 3 primerih, ko je prijavo podala anonimna oseba ali tretja oseba, Zagovornik postopka po uradni dolžnosti ni uvedel.

Zadeve, ki jih je Zagovornik zaključil v letu 2019, so se nanašale na naslednje teme:

- Oglaševanje prostega vstopa izključno za ženske na športno prireditve; ugotovljena diskriminacija zaradi spola;
- Pogoji slovenskega državljanstva za pevce na tekmovanju za pesem Evrovizije; diskriminacija zaradi državljanstva ni bila ugotovljena;
- Neuresničitev odločbe Ustavnega sodišča o financiranju zasebnih šol brez koncesije; diskriminacije zaradi izbire šole in vere ni bila ugotovljena;
- Spremembe v standardih za posedanje nepokretnih stanovalcev doma starejših občanov; diskriminacija zaradi invalidnosti ni bila ugotovljena;
- Dostop do električne energije pod ugodnejšimi pogoji za člane v sindikatih; diskriminacija ni bila ugotovljena;
- Obravnava transspolne osebe v zdravstvenem zavodu; diskriminacija zaradi spolne identitete ni bila ugotovljena;
- Zavrnitev pokopa žrtev vojnih in povojnih pobojev romske narodnosti; diskriminacija zaradi rase ni bila ugotovljena.

7.2 Statistika postopkov ugotavljanja diskriminacije v posameznih primerih

V letu 2019 je Zagovornik obravnaval 134 predlogov za obravnavo diskriminacije. Od tega jih je 63 zaključil, 71 pa je še v obravnavi. V postopkih ugotavljanja diskriminacije je izdal 36 odločb in sklepov v upravnem postopku ter dosegel 4 poravnave znotraj postopka. Ostali izidi postopka so največkrat vključevali še: odstop inšpekciji, ustavitev postopka, neformalna rešitev zadeve, pisno pojasnilo, prenos v sistemski oddelek, neodzivnost stranke. Zagovornik je inšpektoratom in drugim organom odstopil 9 zadev ter pristojni inšpekciji podal 2 predloga za uvedbo prekrška.

V 10 zadevah, ki jih je Zagovornik zaključil z izdajo odločbe, je bila diskriminacija ugotovljena, v 8 zadevah diskriminacija ni bila ugotovljena, v 6 zadevah pa je bila izdana zavrnilna odločba.

Tabela: Izidi postopkov pred Zagovornikom za zadeve ugotavljanja diskriminacije v posameznih primerih, zaključenih v letu 2019

Izidi postopkov pred Zagovornikom	Število	Odstotek (%)
odločba – ugotovitvena – diskriminacija je ugotovljena	6	9
odločba – ugotovitvena – diskriminacija ni ugotovljena	8	13
odločba – zavrnilna – ne gre za vprašanje diskriminacije	6	9
sklep o ustavitvi postopka	2	3
sklep o zavrženju iz procesnih razlogov	1	2
odstop inšpekciji	1	2
neformalna rešitev zadeve	3	5
nasvet – pisno pojasnilo	21	33
neodzivna stranka	9	14
ocena diskriminatornosti	1	2
mnenja	4	6
prenos v sistemski oddelek	1	2
SKUPAJ	63	100

7.3 Predstavitev anonimiziranih primerov na področju ugotavljanja diskriminacije

Zagovornik je, med drugim, ugotovil obstoj diskriminacije v naslednjih primerih:

- Pogoji javnega razpisa za raziskovalce na začetku kariere so bili diskriminatorni na podlagi osebne okoliščine nosečnosti oziroma starševstva. Javni razpis je bil namenjen mlajši generaciji raziskovalcev, le-ti pa so v obdobju, ko si ustvarjajo družino in lahko pogoji razpisa, ki ne omogočajo podaljšanja obdobja financiranja v primeru prekinitve dela na projektu za čas odsotnosti, pomenijo diskriminacijo zaradi starševstva ali nosečnosti in tudi zaradi spola: noseče so namreč samo ženske, obenem pa se tudi po javno dostopnih podatkih za koriščenje starševskega dopusta v večjem delu še vedno večinoma odločajo predvsem ženske.
- Obravnava temnopoltega tujca s strani varnostne službe v trgovini z živili je bila diskriminatorna. Zagovornik je na podlagi vseh zbranih dokazov ocenil, da je bila osebna okoliščina rase predlagatelja pomemben razlog za to, da se je varnostna služba odločila zoper predlagatelja izvesti ukrepe po Zakonu o zasebnem varovanju, s čimer so izpolnjeni znaki neposredne diskriminacije na podlagi rase.

- Pogoji javnega razpisa za sofinanciranje programov aktivnosti organizacij romske skupnosti (romske zveze) v letu 2019 so bili diskriminatorni na podlagi intersekcije rase in kraja bivanja. Po enem od meril za dodeljevanje točk je bilo organizaciji, registrirani na območju občine, ki ima romskega svetnika, dodeljenih pet dodatnih točk. Navedenega merila ne izpolnjujejo organizacije, ki imajo sedeže na območjih, na katerih romska skupnost ne šteje kot avtohtona.
- Komentarji uporabnikov na enem od spletnih portalov, ki so spodbujali sovraštvo in nestrpnost do Romov, predstavljajo neenako obravnavo v obliki pozivanja k diskriminaciji, ki je prepovedana z ZVarD. Kot kršitelja je zagovornik prepoznal upravljavca portala, saj ta kljub pozivom zagovornika komentarjev ni umaknil. Zagovornik se je pri obrazložitvi odločbe naslonil tudi na sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice Delfi AS proti Estoniji in na Zakon o medijih, ki določa obveznost umika spornih komentarjev.
- Zagovornik je prejel predlog za obravnavo s strani predlagatelja, ki je z oglaševalsko agencijo sklenil pogodbo. V pogodbi sta se podpisnika dogovorila za izdelavo oglasnega sporočila, ki se namesti na vozilo izvajalca javnega prevoza za določen čas dveh mesecev. Oglasno sporočilo je bilo na vozilo nameščeno, a predčasno odstranjeno, zaradi ogorčenja javnosti, da so na vozilo nameščeni sicer nevtralni oglasi organizacije, ki nasprotuje abortusu. Zagovornik je ugotovil, da je predčasna odstranitev oglasa z vozila pomeni diskriminacijo predlagatelja zaradi osebne okoliščine vere ali prepričanja.
- Zagovornik je prejel predlog za obravnavo diskriminacije osebe, ki živi s hivom, s strani zdravstvene ustanove, v kateri so se zdravstveni delavci vedli na način, da so razkrivali njegov hiv status in žalili njegovo dostojanstvo. Zagovornik je ugotovil, da je zdravstvena ustanova kršila prepoved diskriminacije.
- Zagovornik je prejel anonimni predlog za obravnavo diskriminacije v zasebni gospodarski družbi. Družba je določila kriterije za upravičenost do izplačila delavcem za poslovno uspešnost družbe, na način, da se po vnaprej določeni lestvici nižja odmerni odstotek nagrade za poslovno uspešnost v primerih odsotnosti iz vseh zdravstvenih razlogov, porodniške, očetovskega dopusta in neplačane odsotnosti. Družba je z merili zasledovala cilj zmanjšanja odsotnosti delavcev z dela, ki je lahko povsem legitimen cilj, vendar je Zagovornik ocenil, da sredstva za doseganje tega cilja niso primerna in nujno potrebna. Posledično je ugotovil diskriminacijo zaradi starševstva, spola in zdravstvenega stanja.
- Zagovornik je prejel anonimni predlog za obravnavo domnevne neposredne diskriminacije na podlagi spola, do katere naj bi prišlo v zvezi s pogoji za udeležbo na celodnevem rekreacijskem dogodku. Prijavitelj je v predlogu navedel, da je glede na objave o dogodku le za ženske ob prijavi vstop prost. Podjetje je z oglasi zasledovalo sicer legitimen cilj, t.j. povečati udeležbo na dogodku, vendar sredstva, ki so bila izbrana, niso primerna in tudi niso nujno potrebna za doseganje cilja. Posledično je Zagovornik ugotovil diskriminacijo zaradi spola.

8 VARSTVO PRED DISKRIMINACIJO NA DRUŽBENI RAVNI

Zagovornik opravlja naloge in pristojnosti varstva pred diskriminacijo po ZVarD tudi na družbeni ravni, torej na ravni položaja družbenih skupin in družbenih razmerij, v povezavi z ureditvijo in regulacijo družbenih podsistemov.

O tem Zagovornik izdaja redno letno poročilo in posebna poročila, ki so namenjena osvetlitvi posameznih, tematsko zaokroženih vprašanj, povezanih z diskriminacijo oziroma njenimi posameznimi vidiki.

Ker so državni organi, lokalne skupnosti, samoupravne narodne skupnosti in nosilci javnih pooblastil dolžni zagotavljati enako obravnavno oseb z različnimi osebnimi okoliščinami po ZvarD, Zagovornik opravlja tudi analize teh ukrepov, saj to sodi v njegovo pristojnost in nalogo spremljanja splošnega stanja varstva pred diskriminacijo v državi.

V nadaljevanju so izpostavljena določila ZVarD, na podlagi katerih Zagovornik zagotavlja varstvo pred diskriminacijo na družbeni ravni.

Zagovornik ima v skladu z **21. členom ZVarD** naslednje pristojnosti in naloge, ki sodijo v okvir varstva pred diskriminacijo na družbeni ravni, in sicer:

- opravlja neodvisne raziskave o položaju oseb z določeno osebno okoliščino, zlasti spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti ter ostalih vprašanj v zvezi z diskriminacijo oseb z določeno osebno okoliščino;
- objavlja neodvisna poročila in daje priporočila državnim organom, lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil, delodajalcem, gospodarskim subjektom in drugim subjektom v zvezi z ugotovljenim položajem oseb z določeno osebno okoliščino, in sicer glede preprečevanja in odpravljanja diskriminacije ter sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije;
- osvešča splošno javnost o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje;
- spremlja splošno stanje v Republiki Sloveniji na področju varstva pred diskriminacijo in položaja oseb z določenimi osebnimi okoliščinami;
- predlaga sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine;
- zagotavlja izmenjavo razpoložljivih informacij o diskriminaciji z organi Evropske unije;
- opravlja druge naloge, določene s tem zakonom.

V skladu s **prvo alinejo 22. člena ZVarD** Zagovornik: »Državnemu zboru Republike Slovenije z rednimi letnimi ali posebnimi poročili poroča o svojem delu in ugotovitvah o obstoju diskriminacije posameznih skupin oseb z določeno osebno okoliščino.«

Po **15. člen ZVarD** so vlada in drugi državni organi dolžni sodelovati s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami »... pri oblikovanju rešitev in predlogov za doseganje namena tega zakona sodelujejo s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami, ki delujejo na področju enakega obravnavanja, varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, varstva pred diskriminacijo ranljivih skupin ali pravne ali socialne pomoči diskriminiranim osebam.« Zato Zagovornik kot državni organ posveča posebno pozornost dialogu z organizacijami civilne družbe.

Zagovornik ima v skladu s **16. členom ZVarD** poleg pristojnih inšpekcij pristojnost in nalogo zbirati »... anonimizirane podatke o številu obravnavanih primerov diskriminacije po posameznih osebnih okoliščinah, po oblikah diskriminacije in po posameznih področjih iz 2. člena tega zakona. Inšpekcije enkrat letno posredujejo te podatke zagovorniku.« Namen takšnega zbiranja podatkov je, kot izhaja iz druge alineje istega člena ZVarD, tudi »spremljanje, načrtovanje in vodenje nediskriminacijske politike«.

Spremljanje stanja, kot izhaja iz **16. in 21. člena ZVarD**, ni Zagovornikov cilj sam po sebi, temveč gre za metodo dela. Gre za vrsto aktivnosti, ki jih izvaja Zagovornik z namenom zbiranja, pridobivanja informacij in znanj, cilj tega pa je doseči čim bolj poglobljeno razumevanje diskriminacije na družbeni ravni, vključno z njenimi različnimi pojavnimi oblikami, vzroki in izvori ter družbenimi procesi, ki diskriminacijo generirajo. Spremljanje hkrati vključuje tudi zbiranje informacij o odzivih družbe na diskriminacijo, o regulativi in praksah družbenih podsistemov glede varstva pred diskriminacijo in o spremembah vrednostnega sistema v družbi.

9 PODATKI OBRAVNAV DISKRIMINACIJE – DRUGI DRŽAVNI ORGANI

Na podlagi Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) spremlja stanje diskriminacije v Sloveniji na več načinov, tudi prek spremljanja prakse drugih organov. V 16. členu ZVarD Zagovorniku in pristojnim inšpekcijam izrecno nalaga, da zbirajo anonimizirane podatke o številu obravnavanih primerov diskriminacije, razčlenjene po posameznih osebnih okoliščinah, po oblikah diskriminacije in po posameznih področjih. Inšpekcije so dolžne enkrat letno Zagovorniku posredovati te podatke. Ti podatki se zbirajo in uporabljajo za namene spremljanja, načrtovanja in vodenja nediskriminacijske politike ter za znanstvenoraziskovalne namene. Zagovornik je v tej luči prošnje za podatke o prijavljeni diskriminaciji v letu 2019, razčlenjene na enak način, naslovil tudi na druge organe, pristojne za varstvo pred diskriminacijo: Policijo, Vrhovno državno tožilstvo, vsa sodišča in Varuha človekovih pravic.

Zagovornik ugotavlja, da pri policiji in pri inšpektoratih uporabljajo različne sisteme beleženja in evidentiranja primerov diskriminacije. Gre za problem odsotnosti enotnega strukturiranega pregleda podatkov, razčlenjenih po merilih, ki jih določa ZVarD: po osebnih okoliščinah, področjih in oblikah diskriminacije. **Potrebno je sistemsko uskladiti in poenotiti način beleženja vseh obravnavanih primerov diskriminacije.** V nadaljevanju predstavljene informacije o prijavljeni diskriminaciji posameznim organom zaradi razlik v načinu zbiranja in razčlenitvi podatkov zato niso dovolj primerljive.

Zagovornik je za podatke zaprosil **25 inšpekcijskih organov**. Od 18 skupno prejetih odgovorov 13 organov tudi v letu 2019 (enako kot leto prej) ni obravnavalo nobenega primera. Primere diskriminacije je obravnavalo pet inšpektoratov, dva več kot v letih 2017 in 2018. Skupno so inšpektorati smiselno poročali o **34 primerih prijav ter 17 primerih ugotovljene diskriminacije**. Največ prijavljene diskriminacije beležijo na področju zaposlovanja in dela (pri čemer se obseg prijav pretežno ne beleži, beleži se le ugotovljene kršitve), sledita področji dostopa do dobrin in storitev ter vzgoje in izobraževanja. Na področju izobraževanja je število zaznanih prijav bistveno upadlo, povečalo pa se je število prijav na področju zaposlovanja in dela, v obrambi in na področju dostopa do dobrin in storitev. V posameznih primerih so inšpektorati ugotovili diskriminacijo zaradi nosečnosti, materinstva, starševstva, starosti, invalidnosti, zdravstvenega stanja, družinskega stanja, državljanstva in drugih. Podrobnejši pregled prakse pokaže razlike v pristopih beleženja. Inšpektorat RS za delo ne vodi evidenc oziroma zbirk podatkov po obravnavanih zadevah, temveč po ugotovljenih kršitvah določb delovnopravne zakonodaje. Evidenc in statistike tudi ne vodi po osebnih okoliščinah, zaradi katerih je prišlo do diskriminacije. **Kršitev prepovedi diskriminacije pri zaposlovanju in delu so evidentirali v skupno 16 primerih.** Večina kršitev je bila ugotovljena pri delodajalcih v zasebnem sektorju. Dva primera sta se nanašala na diskriminacijo kandidatov za zaposlitev, v ostalih 15 evidentiranih primerih pa je šlo za diskriminacijo v času trajanja delovnega razmerja. Diskriminacija je bila med drugim ugotovljena zaradi invalidnosti, državljanstva (prikrajšanje tujcev), zdravstvenega stanja, v enem primeru pa zaradi več osebnih okoliščin hkrati: nosečnost, materinstvo, starševstvo, starost, invalidnost, zdravstveno ali družinsko stanje. Inšpektorat za obrambo je obravnaval pet primerov prijav diskriminacije v zvezi z izvajanjem področne zakonodaje v slovenski vojski, me drugim zaradi neenakega obravnavanja ženske pri razporejanju in zaradi statusa vojaka po 45 letu starosti, diskriminacije pa razen v enem primeru ni ugotovil. Inšpektorat RS za šolstvo in šport je prijavljene primere obravnaval sam na podlagi resorne zakonodaje in jih ni več odstopal Zagovorniku kot v preteklih letih.

Prijave so se med drugim nanašale na neposredno diskriminacijo učencev zaradi narodnosti, invalidnosti in osebnih značilnosti, glede oblik diskriminacije pa beleži sume nadlegovanja ter

opravičevanja zapostavljanja ali preziranja oseb ali skupine oseb zaradi osebnih okoliščin. Tržni inšpektorat RS nadzor v zvezi z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, izvaja samo na podlagi prejetih prijav, torej ne po uradni dolžnosti. V letu 2019 so znani primeri sumov diskriminacije pri pogojih zagotavljanja storitev ter pri odklanjanju storitev, med drugim zaradi premoženjskega stanja, državljanstva (zavračanje odprtja bančnega računa tujcu) ter zaradi prebivališča. Zdravstveni inšpektorat RS je obravnaval eno prijavo.

Varuh človekovih pravic je v tem obdobju obravnaval 70 relevantnih zadev. Med obravnavanimi zadevami prevladujejo tiste, pri katerih pristojnost Varuha ni podana ali iz drugih razlogov ni bilo pogojev za vsebinsko presojo. Za utemeljene primere diskriminacije je Varuh štel deset zadev, štiri zaradi invalidnosti, štiri zadeve vezane na romsko skupnost oziroma njene pripadnike in dve zaradi državljanstva (tujci). Varuh obravnava tudi številne primere, kjer se zatrjuje diskriminacija v postopkih odločanja o varstvu in vzgoji otrok s preživnino in stiki.

Zagovornik pri delu **Policije** spremlja zaznane primere sumov kršitev v obliki posebnih prekrškov in kaznivih dejanj. Po 20. členu Zakona o varstvu javnega reda in miru so kot poseben prekršek vzbujanja nestrpnosti opredeljene storitve drugih prekrškov z namenom vzbujanja narodnostne, rasne, spolne, etnične, verske, politične nestrpnosti ali nestrpnosti glede spolne usmerjenosti. Policija je v letu 2019 izrekla ukrepe v 53 primerih prekrškov po 20. členu ZJRM-1, kar je v sedmih primerih več kot v letu 2018. Največ kršitev 20. člena ZJRM-1 je bilo storjenih v povezavi s 6. členom ZJRM-1 (nasilno ali drzno vedenje). Zmanjšalo se je število kršitev v povezavi z 12. členom ZJRM-1 (poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe), povečalo pa se je število primerov po 13. (pisanje po objektih) in 15. (uničevanje državnih simbolov) členu ZJRM-1. Določba 131. Kazenskega zakonika (KZ-1) opredeljuje kaznivo dejanje kršitev enakopravnosti, ki ga stori, kdor zaradi kakšne osebne okoliščine prikrajša koga za katero izmed človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, mu takšno pravico ali svoboščino omeji ali na podlagi takšnega razlikovanja komu da kakšno posebno pravico ali ugodnost. Policija je v letu 2019 obravnavala devet takih kaznivih dejanj. Od tega je na tožilstvo vložila štiri kazenske ovadbe in pet poročil. Po 297. členu KZ-1 je opredeljeno kaznivo dejanje javnega spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, ki ga stori, kdor javno spodbuja ali razpihuje sovraštvo, nasilje ali nestrpnost. Policija je v letu 2019 obravnavala devetintrideset tovrstnih kaznivih dejanj. Od tega je na tožilstvo vložila šestnajst kazenskih ovadb in triindvajset poročil.

Vrhovno državno tožilstvo (VDT) je predložilo podatke o pregonu kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1 ter po 131. členu KZ-1. VDT v vpisniku vodi le podatke o izvršenemu kaznivemu dejanju, nikoli pa ne knjiži motiva, ki je vodil storilca k izvršitvi kaznivega dejanja, razen kadar je motiv kvalifikatorna okoliščina in je zakonski znak kaznivega dejanja. Kot je znano KZ-1 splošno ne pozna t.i. kaznivega dejanja iz sovraštva. Podatkov, razčlenjenih po okoliščinah, oblikah in področjih diskriminacije tako VDT ni moglo predložiti. Predložilo pa je podatke o šestintridesetih prejetih ovadbah, sprejetih rešitvah (24 zavrženih ovadb, 2 vložena obtožna akta) in izrečenih sodbah (2 sodbi o kaznovalnem nalogu in 3 zavrnilne sodbe) za omenjeno kaznivo dejanje. Trendi so posebej zanimivi glede kaznivega dejanja javnega spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Iz statistike v zadnjih enajstih letih je razvidno sprva naraščanje števila vloženi kazenskih ovadb za to kaznivo dejanje od leta 2008 do leta 2012, ko je bilo število obravnavanih zadev najvišje (83 ovadb, 13 obsodilnih sodb). Sledi znaten upad v obdobju 2013 - 2019. Trend gre pripisati spremembam zakonodaje (KZ-1) ter politike pregona, povezane z razlago zakonodaje.

Leta 2013 je Vrhovno državno tožilstvo sprejelo načelno pravno stališče, po katerem je »sovražni« govor pri vseh oblikah izvršitve kazniv le, če je posledica takega ravnanja ogrožitev ali motenje javnega reda in miru, tj. objektivna možnost in tudi verjetnost, da bi do kršenja javnega reda in miru prišlo. Razlaga in s tem usmeritev je očitno vplivala na restriktivnejšo politiko pregona. Število podanih kazenskih ovadb se je občutno zmanjšalo, drastično se je

zmanjšalo tudi število zaključenih kazenskih postopkov, število obsodilnih sodb in kaznovalnih nalogov. Leta 2019 je Vrhovno sodišče na zahtevo vrhovnega državnega tožilca za varstvo zakonitosti izdalo sodbo št. I Ips 65803/2012, s katero je zavzelo drugačno stališče o razlagi pogojev in načinov izvršitve tega kaznivega dejanja, in sicer, da za primere storjene z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev presoja pogoja kršitve javnega reda ni potrebna, pa tudi za ostale primere ni nujno, da pride do konkretnega ogrožanja javnega reda in miru.

Zagovornik je preučil podatke o pravnomočnih sodbah **sodišč**, ki se naslanjajo na 14. člen Ustave RS, ZVarD, ZUNEO, 6., 6.a, 27. in 133. člen Zakona o delovnih razmerjih, 6. člen Zakona o izenačevanju možnosti invalidov in 3. člen Zakona o verski svobodi (ZVS). Zagovornik je podatke o sodni praksi zbral najprej z vpogledom v bazo podatkov Vrhovnega sodišča RS. Na ta način je identificiral 42 relevantnih sodb v tem obdobju, od tega je bilo 16 takšnih, iz katerih je razvidna določena osebna okoliščina, iz ostalih pa izhaja da so tožniki pavšalno zatrjevali diskriminacijo, ne da bi opredelili osebno okoliščino in izpolnili druge elemente trditvenega bremena. Zagovornik je za podatke o anonimiziranih pravnomočnih sodbah zaprosil tudi vseh 66 sodišč neposredno. Prejel je 55 odgovorov sodišč, med katerimi je 11 sodišč navedlo, da so v letu 2019 obravnavala zadeve s področja diskriminacije. Iz preostalih odgovorov sodišč je razvidno, da primerov diskriminacije niso obravnavali ali pa tovrstnih podatkov ne morejo preprosto pridobiti, ker sodišča zadev v vpisnikih ne vodijo po izpostavljenih merilih (zakonska podlaga, osebne okoliščine, področje družbenega življenja ter oblika diskriminacije). Število identificiranih sodb je sicer bistveno višje v primerjavi z letom 2018 (ko je bilo identificiranih devet sodb).

10 PRIPOROČILA ZAGOVORNIKA

Zagovornik uporablja priporočila državnim organom, lokalnim skupnostim in drugim pravnim subjektom takrat, ko jih želi opozoriti, da bi njihov zakon, predpis ali ukrep, ki ga pripravljajo ali se že izvaja, lahko imel ali že ima diskriminatorni učinek zaradi neenake obravnave. Naslovljenim pravnim osebam predlaga, da odpravijo potencialno diskriminatorna določila, pogoje, merila ali situacije že pred samim začetkom veljavnosti pravnega akta ali določenega ukrepa (v tem primeru gre za preprečevanje diskriminacije), ali v času, ko so ti že v veljavi (v tem primeru gre za odpravo diskriminacije).

Prav tako uporablja Zagovornik priporočila v primerih, ko na podlagi spremljanja stanja zazna dejansko neenakost neke določene skupine ljudi, ki jo družijo ena ali več pred diskriminacijo posebej varovanih osebnih okoliščin. Takrat priporoča izvedbo posebnih ukrepov za zagotavljanje enakosti ali drugih ukrepov za odpravo diskriminacije.

Priporočila sledijo predhodnim Zagovornikovim aktivnostim, kot so na primer zaključeni postopki ugotavljanja diskriminacije, ugotovitve iz lastnih analiz in raziskav drugih, spremljanja splošnega stanja na področju varstva pred diskriminacijo, sodelovanja s partnerji ali mednarodnega sodelovanja.

Priporočila imajo, kadar jih naslovniki upoštevajo, širok družbeni učinek, saj imajo sistemski vpliv na večje število posameznikov oziroma družbenih skupin hkrati. Pri tem ni zanemarljiva simbolna vrednost pozitivnih sprememb, ki jih takšna sistematična odprava ali preprečitev diskriminacije prinaša.

V letu 2019 je Zagovornik izdal 27 priporočil. Od tega je izdal **16 priporočil v zvezi z zakonodajo** (9 priporočil za predlagane zakone in 7 priporočil za veljavne zakone in druge predpise) ter **11 priporočil glede drugih ukrepov** (6 priporočil za odpravo ugotovljenega diskriminatornega ravnanja in 5 priporočil za spodbujanje enakega obravnavanja).

Zagovornik je v letu 2019 **izdal priporočila na naslednje predloge zakonov:**

- Zakon o varstvu osebnih podatkov;
- Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami;
- Zakon o urejanju trga dela;
- Stanovanjski zakon;
- Zakon o medijih;
- Kazenski zakonik;
- Zakon o Svetu za invalide Republike Slovenije;
- Zakon o enakih možnostih žensk in moških (priporočilo je bilo delno upoštevano);
- Zakon o prevozi v cestnem prometu (priporočilo je bilo upoštevano).

Zagovornik je v letu 2019 **izdal priporočila glede določil, ki jih vsebujejo veljavna zakonodaja in drugi predpisi, v zvezi z:**

- oprostitev plačila prispevkov samostojnih podjetnikov;
- regulacijo uniform v policiji;
- institucionalnim varstvom starejših;
- pridobitvijo statusa družinskega pomočnika;
- subvencioniranjem prevozov študentov (priporočilo je bilo upoštevano);
- sporazumom med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško glede izogibanja dvojnemu obdavčevanju;
- s kriteriji za upravičenost do oprostitve plačila letne dajatve za motorna vozila.

Zagovornik je v letu **2019 izdal priporočila na podlagi postopka ugotavljanja diskriminacije v zvezi z naslednjimi posameznimi primeri:**

- vključujoče vabilo na prireditve v javnih vrtcih (za vse starše in vsa sorodstvena razmerja) (priporočilo je bilo upoštevano);
- diskriminacija na področju zaposlovanja (priporočilo je bilo upoštevano);
- sovražni govor na spletnem portalu (priporočilo je bilo upoštevano);
- sofinanciranje programov aktivnosti organizacij romske skupnosti;
- oglas za delovno mesto (priporočilo je bilo upoštevano);
- sovražni govor na spletnem portalu (priporočilo je bilo upoštevano).

Zagovornik je v letu 2019 **izdal priporočila za spodbujanje enakega obravnavanja na naslednjih obravnavanih primerih:**

- sodelovanje v Delovni skupini EU na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost in glede vzpostavitve kontakte točke za koordinacijo protidiskriminacijskih politik vlade;
- delovno mesto v Slovenski vojski;
- projekti s področja enakih možnosti žensk in moških;
- projekt Varna soba (za uživalce prepovedanih drog);
- tekmovanje za pesem Evrovizije (priporočilo je bilo upoštevano).

Med vsemi priporočili jih je bilo 22 namenjenih ministrstvom, 5 pa drugim osebam zasebnega ali javnega prava. Največkrat naslovljeni osebni okoliščini sta bili spol in narodnost/ etničnost (v petih primerih), sledita starost in kraj bivanja/ rezidentstvo (v štirih primerih), v dveh primerih je šlo za invalidnost in zdravstveno stanje, v enem primeru pa starševstvo, spolno usmerjenost in državljanstvo.

Priporočila, ki jih je Zagovornik izdal v letu 2019, so bila v 8 primerih upoštevana in v 1 primeru delno upoštevana, v 16 primerih še niso bila upoštevana. Največ priporočil, kar 5 od 6, je bilo upoštevanih v sklopu priporočil, s katerimi je Zagovornik opozoril na odpravo nepravilnosti in/ ali sprejetje ustreznih ukrepov za preprečitev nadaljnje diskriminacije po izvedbi postopka ugotavljanja diskriminacije.

Celotna priporočila so dosegljiva na spletni strani Zagovornika www.zagovornik.si.

11 POSEBNI IN DRUGI UKREPI ZA SPODBUJANJE ENAKEGA OBRAVNAVANJA IN ODPRAVO DISKRIMINACIJE

Zagovornik ima po ZVarD nalogo in pristojnost, da predlaga sprejetje posebnih ukrepov za odpravo diskriminacije vsem deležnikom javnega in zasebnega sektorja, ki so zavezanci za varstvo pred diskriminacijo (2. člen ZVarD). V svojih neodvisnih poročilih poroča oz. daje priporočila tudi glede sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije.

Posebni ukrepi za zagotavljanje enakosti (17. člen ZVarD) so začasni, in »... imajo za cilj zagotoviti uresničevanje pravice do enakega obravnavanja, enake možnosti ali dejansko enakost in udeležbo na področjih družbenega življenja oseb«.

V ZVarD sta opredeljena dva tipa posebnih ukrepov:

- **Spodbujevalni posebni ukrepi**, ki pomenijo posebne ugodnosti ali omogočajo posebne spodbude za skupine v manj ugodnem položaju.
- **Pozitivni ukrepi**, ki dajejo prednost osebam z določeno osebno okoliščino in se lahko uporabijo zlasti kadar pri teh osebah obstaja očitno nesorazmerje v možnostih dostopa do uveljavljanja pravic, dobrin, storitev ali ugodnosti.

18. člen ZVarD državnim organom, samoupravnim lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil, delodajalcem, vzgojno-izobraževalnim institucijam, gospodarskim in drugim subjektom nalaga sprejemanje posebnih ukrepov.

11.1 Predloga Zagovornika za sprejetje posebnih ukrepov

Zagovornik je leta 2019 pripravil **dva predloga za sprejetje posebnih ukrepov**, in sicer:

- **Za večjo uravnoteženost spolov v nadzornih in poslovodnih organih gospodarskih družb.** Zagovornik je v javni razpravi o Predlogu zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1K), ki ga je pripravilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), predlagal sprejetje posebnih ukrepov. In sicer, da MGRT omogoči uveljavitev novih, naprednih in vključujočih praks pri imenovanju članov in članic v nadzorne in poslovodne organe gospodarskih družb. Predlagal je sledenju zakonodaji, ki za odpravo podzastopanosti opredeljuje prag vsaj 40 odstotkov. Taka obveza naj bi zavezovala subjekte javnega interes. Predlagal je triletno prehodno obdobje, posebni ukrep pa naj bi ostal v veljavi 10 let.
- **Za izboljšanje zdravstvenega stanja pripadnikov romske skupnosti.** Zagovornik je na podlagi raziskave Nacionalnega inštituta za javno zdravje Ministrstvu za zdravje (MZ) predlagal: izvedbo raziskave vzrokov in dejavnikov vpliva na slabše kazalnike zdravja romske skupnosti (po potrebi), vključitev romske skupnosti in drugih deležnikov v pripravo posebnih ukrepov za izboljšanje zdravstvenega stanja pripadnikov romske skupnosti, spremljanje učinkovitosti izvedbe in imenovanje koordinatorskega tima za ta namen na ravni ministrstva.

11.2 Pregled izvajanja posebnih in drugih ukrepov na ministrstvih in vladnih službah

V skladu s 14. členom ZVarD so državni organi, lokalne skupnosti, samoupravne narodne skupnosti in nosilci javnih pooblastil zavezani k ustvarjanju pogojev za enako obravnavo vseh oseb, ne glede na katero koli osebno okoliščino, in sicer z osveščanjem in spremljanjem njihovega položaja ter z ukrepi normativne in politične narave. Pri tem je posebna obveznost naložena ministrstvom in vladnim službam, ki so v okviru svojih pristojnosti na svojem delovnem področju dolžni pripraviti predloge ukrepov.

Zagovornik je za namene pridobivanja točnejših podatkov oblikoval poseben vprašalnik. Respondente je zaprosil za poročanje o treh sklopih ukrepov, ki so jih izvajali v letu 2019:

- **ukrepi normativne in politične (policy) narave**, namenjeni skupinam oseb z določeno osebno okoliščino oziroma širši javnosti;
- **posebni ukrepi za zagotavljanje enakosti**;
- **ukrepi, namenjeni zaposlenim** v okviru posameznega organa.

11.3 Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede političnih in normativnih ukrepov

Ključno dejavnost ministrstev in vladnih služb v skladu s 14. členom ZVarD predstavlja načrtovanje in izvajanje ukrepov politične in normativne narave na področju varstva pred diskriminacijo in spodbujanja enakosti, vključno z osveščanjem in spremljanjem položaja oseb z določeno osebno okoliščino na relevantnih področjih družbenega življenja. Med normativne ukrepe sodijo npr. zakoni, podzakonski akti, drugi pravni predpisi, resolucije in deklaracije. Med politične (policy) ukrepe pa npr. izvršna dejanja, projekti, javni razpisi, pozivi, strategije, akcijski načrti, ozaveševalne dejavnosti, raziskave in študije.

Zagovornik je po vsebinskem pregledu odgovore respondentov analiziral tako, da je ocenil celovitost pokrivanja osebnih okoliščin in področij z ukrepi ministrstev in vladnih služb. Pri tem se je osredotočil na:

- osebne okoliščine, ki so bile naslovljene v največ poročanih ukrepih;
- področja, na katerih je bilo s poročanimi ukrepi naslovljenih največ osebnih okoliščin;
- najpogostejša presečišča osebnih okoliščin in področij, ki jih poročani ukrepi naslavljajo.

Glede na posamezne osebne okoliščine izhaja, da so respondenti najpogosteje poročali o ukrepih, ki naslavljajo **osebne okoliščine rase/narodnosti/etničnega porekla/jezika** (35 ukrepov), zdravstvenega stanja (30 ukrepov) ter starosti (29 ukrepov). Najpogosteje naslovljena osebna okoliščina je hkrati tudi na drugem najbolj pogostem presečišču, in sicer na **področju vzgoje in izobraževanja** (10 ukrepov na presečišču). Ukrepe na tem presečišču sta izvajala Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) (8) in Ministrstvo za javno upravo (MJU) (2).

Druga najpogosteje naslovljena osebna okoliščina, **zdravstveno stanje** (30 ukrepov), je hkrati tudi na tretjem najbolj pogostem presečišču, in sicer na **področju zdravstvenega varstva** (9 ukrepov na presečišču). Ukrepe na tem presečišču sta izvajala Ministrstvo za zdravje (MZ) (8) in MJU (1). Tretja najpogosteje naslovljena osebna okoliščina je **starost** (29 ukrepov) in je hkrati na najbolj pogostem **presečišču, področje »drugo«**. O največ ukrepih s tega presečišča je poročalo MJU (10).

Zagovornik v tem sklopu ugotavlja in izpostavlja tudi:

- Več respondentov je kot ukrep navajalo obstoječo ustavnopravno prepoved diskriminacije in zakonsko varstvo pred diskriminacijo (ZVarD). **Spoštovanje predpisov ne predstavlja ukrepov v smislu 14. člena ZVarD.** Zagovornik ocenjuje, da taki odgovori predstavljajo pomanjkljivo razumevanje nalog ministrstev in vladnih služb, kar bi bilo treba nasloviti z ustreznim izobraževanjem in usposabljanjem zaposlenih.
- Nekateri respondenti ne **razlikujejo med ukrepi, namenjenimi zaposlenim, in ukrepi, ki predstavljajo javno politiko ministrstva ali vladne službe.**
- Nekateri respondenti so poročali o ukrepih, ki so jih sicer resda načrtovali in oblikovali, vendar **zaradi narave njihovega postopka sprejemanja (še) niso bili uveljavljeni.** V teh primerih gre sicer za določeno aktivnost respondenta, vendar so (pričakovani) učinki ukrepa še negotovi.
- Nekateri respondenti (MJU, MK) so poročali o ukrepih, ki se nanašajo na področje **zagotavljanja učinkovite dvojezičnosti v odnosu do avtohtone madžarske in italijanske narodne skupnosti.** Ti ukrepi sodijo na širše področje varstva manjšin in ne izhajajo iz obveznosti ministrstev po nacionalnem, evropskem ali mednarodnem protidiskriminacijskem pravu.
- **Niti eden izmed poročenih ukrepov ne naslavlja pozivanja k diskriminaciji** (10. člen ZVarD) kot posebne oblike diskriminacije, ki se v širšem kontekstu umešča na področje sovražnega govora. Ob tem velja poudariti, da pristojni resorji na tem področju sicer so delovali.

11.4 Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede posebnih ukrepov

O sprejemanju posebnih ukrepov so poročala zgolj štiri ministrstva, in sicer Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), Ministrstvo za infrastrukturo (MzI), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in MZ. Zagovornik po vsebinskem pregledu izpostavlja naslednje ugotovitve in pojasnila.

Razumevanje koncepta posebnih ukrepov na strani nosilcev nalog v skladu z ZVarD **ostaja pomanjkljivo**, saj nekateri ukrepi ne izpolnjujejo zakonsko predpisanih pogojev posebnih ukrepov. Ob tem nekateri respondenti, ki so ob lanski Zagovornikovi poizvedbi ustrezno poročali o posebnih ukrepih, teh v letošnji poizvedbi niso niti omenili.

Zagovornik ugotavlja, da **odsotnost osrednje koordinacijske točke za varstvo pred diskriminacijo na vladni (policy) ravni** toliko bolj zahteva znanje in usposobljenost zaposlenih na tem področju, kar bi zagotavljalo sistematično in celovito naslavljanje vprašanja nediskriminacije in spodbujanja enakosti v javnih politikah.

Zagovornik ocenjuje, da gre neuporabo posebnih ukrepov pripisati tudi velikemu **pomanjkanju podatkov o enakosti, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti dejansko neenak položaj določenih družbenih skupin pri dostopanju do njihovih pravic.**

11.5 Analiza odgovorov ministrstev in vladnih služb glede ukrepov za zaposlene v teh organih

Po vsebinskem pregledu ukrepov za zaposlene Zagovornik izpostavlja naslednje splošne ugotovitve in pojasnila. Nekateri respondenti so kot ukrepe navajali **le izvajanje aktivnosti**, ki se sicer resda nanašajo na položaj oseb z določeno osebno okoliščino, **a so kot obvezna določena že z delovnopravno zakonodajo**.

Nekateri respondenti so med ukrepi navajali usposabljanja zaposlenih na področju preprečevanja in naslavljanja trpinčenja/mobinga. Pri tem Zagovornik izpostavlja, da **med trpinčenjem in nadlegovanjem** (kot samostojno obliko diskriminacije) **obstajajo pomembne razlike**.

Nekateri respondenti izrecno poročajo o **izpolnjevanju zaposlitvene kvote za invalide** v skladu z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Nihče od respondentov **pri svoji politiki zaposlovanja ne uporablja posebnih ukrepov za zagotavljanje enakosti**. Poleg tega večina respondentov skorajda ne poroča o **izobraževanjih in usposabljanjih na področju varstva pred diskriminacijo**.

12 RAZISKOVALNO – ANALITIČNA DEJAVNOST ZAGOVORNIKA

V skladu z ZVarD sodi med pristojnosti in naloge Zagovornika tudi opravljanje neodvisnih raziskav (prva alineja 21. člena ZVarD) o položaju oseb z določeno osebno okoliščino ter drugih, z diskriminacijo povezanih vprašanjih. Z raziskovalno-analitičnim delom Zagovornik pridobiva tudi **podatke o enakosti** (equality data). Ti podatki razkrivajo dejanske neenakosti med različnimi družbenimi skupinami in so bistvenega pomena za učinkovito varstvo pred diskriminacijo in spodbujanje enakosti ter za opredelitev trendov na teh področjih, še zlasti pa za:

- ugotavljanje in dokazovanje posredne diskriminacije;
- spremljanje in nadzor uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin z vidika enakosti;
- oblikovanje in izvajanje javnih politik varstva pred diskriminacijo in;
- sprejemanje, izvajanje in evalvacijo posebnih ukrepov za zagotavljanje enakosti.

Zagovornik svoje raziskovalno-analitične dejavnosti izvaja na več zahtevnostnih ravneh, in sicer na ravneh raziskav, študij in analiz.

12.1 Raziskave

Z **raziskavami** je mogoče z znanstvenimi orodji pridobiti kompleksen vpogled v določen družbeni problem oziroma pojav. V letu 2019 je Zagovornik na ravni raziskav izvedel naslednje aktivnosti:

- V sodelovanju s Šentprimo – Zavodom za rehabilitacijo in izobraževanje je izvedel **Raziskavo dobrih praks upravljanja raznolikosti in spodbujanja enakosti v malih in srednjih podjetjih v Sloveniji**, ki je nastala ob zaznanih potrebah pri sodelovanju z zasebnim sektorjem v okviru Zagovornikovih terenskih obiskov. Raziskava kaže, da je slovensko podporno okolje v zadnjih letih spodbudilo in izvedlo kar nekaj dobrih praks in ukrepov na področju spolne enakosti in uravnoveženosti, invalidnosti, LGBTI+, na področju usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja oz. podpore starševstva ter starejših. Področje enakosti in uravnoveženosti spola je eno najbolj prepoznanih področij v gospodarstvu. Primanjkuje pa sistematično zbiranje dobrih praks na področju osebnih okoliščin narodnosti, rase ali etnično poreklo, jezika, vere ali prepričanja, družbenega položaja, premoženjskega stanja in izobrazbe.
- Zagovornik je v sodelovanju z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS zaključil vse postopke sofinanciranja **dveh dvoletnih ciljnih raziskovalnih projektov** z naslovoma »Strukturna diskriminacija kot obira pri doseganju cilja dostojnega življenja za vse« in »Zmanjševanje in odpravljanje diskriminacije na podlagi etničnega porekla, rase ali vere«. ¹ Gre za obširna znanstveno-raziskovalna projekta, ki naslavljata v Sloveniji še neraziskani področji in bosta vključevala tudi pripravo zadevnih priporočil relevantnim deležnikom za izvedbo ustreznih ukrepov.
- Zagovornik je **načrtoval izvedbo dveh javnomnenjskih raziskav**, in sicer na področju dojemanja in izkušenj javnosti s **sovražnim govorom** ter o **dojemanju in izkušnjah diskriminacije**. Slednja bi predstavljala ponovitev Zagovornikove raziskave iz leta 2017, ki jo je Agencija EU za temeljne pravice uvrstila med dobre prakse zbiranja podatkov o enakosti. Ker je Ministrstvo za finance konec leta 2019 poseglo v Zagovornikov neodvisnost in ni podalo soglasja za pravice porabe za ta namen že rezerviranih sredstev v proračunu Zagovornika, ta navedenih dveh raziskav ni mogel izvesti.

¹ Po razglasitvi epidemije Covid-19 je Ministrstvo za finance od državnih organov, vključno z Zagovornikom zahtevalo vračilo 30 odstotkov sprejetega proračuna za namen materialnih izdatkov. Ta poseg v Zagovornikov proračun v letu 2020 onemogoča že s pogodbami prevzeto sofinanciranje ciljnih raziskovalnih projektov.

- S Kontaktno točko za spodbujanje enakega obravnavanja delavcev EU (EURES) je Zagovornik **sodeloval pri vsebinski zasnovi raziskave o integraciji delavcev iz drugih držav članic EU v Sloveniji**.
- Zagovornik je pričel s pripravo **sistematičnega pregleda obstoječih raziskav na temo diskriminacije**, ki ga pripravlja s pomočjo pripomočka diagnostičnega kartiranja (diagnostic mapping tool), ki ga je oblikovala Skupina EU na visoki ravni za nediskriminacijo, raznolikost in enakost.

12.2 Študije

S **študijami** Zagovornik pridobiva bolj poglobljeno in celovito predstavo o aktualnem stanju na določenem, tematsko zaokroženem področju varstva pred diskriminacijo. Študije se praviloma zaključijo s pripravo posebnega poročila.

V letu 2019 je Zagovornik izvedel dve študiji na naslednjih področjih:

- **Odvzemi volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi:** Zagovornik je pri tem proučil položaj skupine 2035 oseb, ki jim ni omogočeno glasovati na volitvah, ker jim je bila v skladu z veljavno zakonodajo zaradi njihovih oviranosti v nepravdnem sodnem postopku odvzeta volilna pravica. Veljavna nacionalna ureditev odvzemov volilne pravice v Sloveniji nasprotuje prepovedi neposredne diskriminacije zaradi invalidnosti. Zagovornik po preučitvi razpoložljivih poti za varstvo volilne pravice ljudi z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi ugotavlja, da je varstvo volilne pravice zagotovljeno kvečjemu teoretično, ne pa praktično. Tudi tistim, ki volilno pravico sicer imajo, je ta praktično nedosegljiva oziroma je ne morejo enako učinkovito in obveščeno uresničevati. To so poleg oseb z motnjami v duševnem razvoju tudi starostniki z demenco, ljudje z motnjami v duševnem zdravju, ljudje z začasnimi kognitivnimi ovirami, npr. zaradi rabe zdravil, in drugi. Zato je potrebno je urediti storitve podpornega odločanja, zagotoviti polno dostopnost volilnih postopkov in gradiv ter informirati in opolnomočiti te volivce. S posebnim poročilom skuša Zagovornik v prvi vrsti odpreti predmetno razpravo v Državnem zboru, pa tudi v širši javnosti.
- **Položaj interspolnih oseb v medicinskih postopkih:** Zagovornik je na pobudo skupine nevladnih organizacij proučil položaja interspolnih oseb v medicinskih postopkih zaradi suma, da so jim kršene človekove pravice oziroma so neenako obravnavane zaradi osebne okoliščine spolnega znaka. Za namene študije je Zagovornik poslal 31 pisnih poizvedb ključnim zdravstvenim ustanovam in pristojnim državnim organom. Rezultati poizvedbe med drugim nakazujejo na neseznanjenost deležnikov s primeri medicinske obravnave interspolnih oseb; nejasnost in neenotnost nenujnih medicinskih posegov v spolne znake interspolnih oseb ter opiranje na subjektivno presojo o »družbeni sprejemljivosti« kot merilu za odločanje o medicinski nenujnih operacija prilagoditve spola.

12.3 Analize

S pomočjo **analiz** Zagovornik razčlenjuje in prepoznava ključne značilnosti bodisi manj obsežnega bodisi bolj konkretnega vprašanja, povezanega z diskriminacijo. V letu 2019 je opravil analizi na naslednjih vsebinskih področjih:

- **Varovanje in dostopnost pravic otrok:** otroci so subjekt varstva pred diskriminacijo, ki terja posebno pozornost in skrb, tudi ZVarD izrecno prepoznava diskriminacijo otrok kot hujšo obliko diskriminacije. Slovenska zakonodaja, ki ureja poslovno oziroma procesno sposobnost strank, omejuje možnost samostojnega neposrednega nastopanja otrok kot strank v upravnih in drugih postopkih, tudi v postopku ugotavljanja diskriminacije pred Zagovornikom. Preliminarni izsledki analize kažejo, da so pomembna vprašanja v sferi otrokovih pravic urejena pomanjkljivo tudi z vidika zahtev po jasnosti, določenosti in natančnosti pri pravnem urejanju. Razen z zahtevno pravno razlago je velikokrat težko jasno določiti že vsebino oziroma obseg pravic otrok (in hkrati meje pravic staršev ali skrbnikov). Tu gre dodatno tudi za problem velike razdrobljenosti pri urejanju otrokovih pravic in položaja otrok v številnih zakonih. Ob takšni vsebini in načinu pravnega urejanja je njihov lastni pravni položaj zagotovo še najmanj razumljiv prav otrokom.
- **Položaj gluhih v visokem šolstvu:** podatki o izobrazbeni strukturi gluhih v Sloveniji, ki kažejo, da je med gluhih zgolj en odstotek višje- in visokošolsko izobraženih, v primerjavi s 23,7 % celotne populacije v državi. To je posledica zgodovinske strukturne in sistemske (institucionalizirane) diskriminacije ter neodločnosti in neučinkovitosti pri njenem odpravljanju in odpravljanju njenih posledic. Zagovornik v analizi ugotavlja, da so bili gluhi v Sloveniji do nedavnega podvrženi poskusom jezikovne asimilacije. Čeprav je to področje danes zakonsko urejeno, se kršitve pravice do rabe slovenskega znakovnega jezika ne obravnava dovolj resno. Z ozirom na uresničevanje pravice do izobraževanja in izobrazbe se zato nakazuje sum kršitve prepovedi diskriminacije. Prizadevanja za postopno dvojezičnost v šolstvu je v zadnjih letih sicer zelo okrepljena, vendar pa te politike umanjajo prav na področju visokega šolstva.

12.4 Poizvedbe

Eden od temeljev Zagovornikove raziskovalno-analitične dejavnosti so **poizvedbe** pri relevantnih deležnikih. V letu 2019 je Zagovornik skupno opravil 120 pisnih poizvedb. Od tega je 53 poizvedb opravil v okviru zbiranja podatkov o primerih diskriminacije pri drugih državnih organih, 18 pa v okviru zbiranja podatkov o ukrepih, ki so jih v letu 2019 na področju varstva pred diskriminacijo in spodbujanja enakosti sprejeli ministrstva in vladne službe.

Poleg tega je Zagovornik opravil še 49 dodatnih pisnih poizvedb na naslednjih vsebinskih področjih:

- obstoj plačne vrzeli zaradi spola, starosti in zaposlitvenega statusa v javnem sektorju;
- položaj interspolnih oseb v medicinskih postopkih;
- odvzemi volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi;
- vprašanja enakega obravnavanja na področju okolja, prostora in stanovanjske politike;
- delovanje večnamenskih romskih centrov;
- varnosti v šoli in na področju izobraževanja;
- zagotavljanje pravice do rabe slovenskega znakovnega jezika v zdravstvu.

13 SODELOVANJE ZAGOVORNIKA NA DRŽAVNI RAVNI

Zagovornik je v letu 2019 krepil sodelovanje z vsemi deležniki, vseh vej oblasti in z neodvisnimi organi na državni ravni. S tem je pogosto zasledoval več različnih ciljev oziroma izvrševal naloge in pristojnosti po ZVarD, zlasti glede spremljanje splošnega stanja varstva pred diskriminacijo, kar terja medsebojno izmenjavo informacij (21. člen ZVarD) in osveščanje splošne javnosti o diskriminaciji (21. člen ZVarD).

Vsa srečanja predstojnika Zagovornika Mihe Lobnika so bila delovne narave (npr. z ministri, državnimi sekretarji, predstojniki drugih samostojnih državnih organov). V največji meri so bila povezana s predstavitvijo rednega letnega poročila Zagovornika preteklega leta ter namenjena izmenjavi informacij o aktualnih skupnih tematikah, npr. o primerih zaznane systemske diskriminacije, pripombah ali potrebah glede nadgradnje zakonodaje, zagotavljanju pogojev za delo organa itd. Zagovornik je kot samostojni in neodvisni državni organ aktivno vpet v sodelovanje pri spremljanju stanja na področju varstva pred diskriminacijo, zlasti pri poročilih države o izpolnjevanju mednarodnih obveznosti s področja varstva človekovih pravic, sodeluje pa tudi v različnih bolj ali manj formaliziranih oblikah sodelovanja, npr. pri delu medresorskih delovnih skupin, v različnih svetih, nekatere oblike sodelovanja pa so tudi povsem projektne oz. tematske narave. Med oblike sodelovanja so uvrščeni tudi primeri udeležbe Zagovornika na nekaterih pomembnejših javnih dogodkih posameznega organa, ki so se vezali na naloge in pristojnosti Zagovornika.

Predstavitev rednega letnega poročila o delu javnosti je vsakoletni osrednji in zakonsko določen proces Zagovornika. Predstojnik Zagovornika Miha Lobnik je maja 2019 Redno letno poročilo za leto 2018 predal **predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije**. Ob tem je izrazil zadovoljstvo nad institucionalnim razvojem institucije, izpostavil pa je tudi, da so se v procesu vzpostavljanja organa od ustanovitve leta 2016 pokazale pomanjkljivosti ZVarD. Junija 2019 so poročilo obravnavali člani odbora Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide in Komisije Državnega zbora za peticije, človekove pravice in enake možnosti.

Redno letno poročilo za leto 2018 je predstojnik predal tudi **predsedniku Državnega sveta Republike Slovenije** ter ga predstavil članom Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide ter svetnikom in svetnicam na 19. seji Državnega sveta.

Redno letno poročilo za leto 2018 je predstojnik predal tudi **predsedniku Republike Slovenije**. Novembra 2019 se je udeležil sprejema predsednika ob Svetovnem dnevu otrok in 30. obletnici Konvencije o otrokovih pravicah.

V okviru sodelovanja z Vlado RS in državno upravo se je predstojnik Zagovornika konec leta 2019 sestal z državnim sekretarjem v kabinetu predsednika Vlade in vodjo projektne skupine za koordinacijo priprav in izvedbe predsedovanja Slovenije Svetu EU 2021. Tekom leta se je srečal z nekaterimi ministricami in ministri, ki jim je predstavil nekatera pomembna systemska vprašanja z njihovega delovnega področja. Srečal se je s predstojniki MDDSZ, MIZŠ, MzI, MP ter MZZ. Zagovornik se je srečal in o aktualnih systemskih vprašanjih razpravljal tudi z visokimi predstavniki MJU, MORS in MOP.

V letu 2019 so redne oblike sodelovanja z ministrstvi potekale tudi:

- v Medresorski komisiji za človekove pravice,
- v Kontaktni skupini za Nacionalni akcijski načrt za človekove pravice v gospodarstvu,
- v Strokovnem svetu za enakost spolov, ki deluje pri MDDSZ ter
- v Svetu Varuha človekovih pravic.

Zagovornik je na zaprosilo posameznih ministrstev, zlasti MDDSZ ter MZZ, sodeloval pri pripravi **in izpolnjevanju vprašalnikov ter zbiranju podatkov** za namen priprave poročil Slovenije o uresničevanju različnih mednarodnih obveznosti s področja varstva človekovih pravic za organe OZN, OECD, SE in drugih, pa tudi za notranje potrebe analize stanja na tem področju. Sodeloval je na nekaterih vsebinskih razpravah v okviru Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (npr. glede priprave nacionalnega prostovoljnega pregleda ciljev trajnostnega razvoja po Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030). Predstavnika Zagovornika sta se v Azilnem domu Ljubljana sestala z vodstvom Urada Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov (s poudarki na uresničevanju pravic otrok v postopkih pridobivanja statusa mednarodne zaščite, še posebej mladoletnikov brez spremstva). Predstavniki Zagovornika so se v letu 2019 udeležili šestih dogodkov Urada Vlade RS za narodnosti (UN), ki so bili izvedeni v okviru projekta Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji skozi nadaljevanje in nadgradnjo dela Nacionalne platforme za Rome. Sodelovanje je potekalo tudi s Policijo.

V okviru sodelovanja Zagovornika z drugimi neodvisnimi državnimi organi se je predstojnik srečal ter o skupnih tematikah in sodelovanju razpravljal tudi s predsednikom in generalnim sekretarjem **Ustavnega sodišča Republike Slovenije**. Gostil je tudi predstojnika **Varuha človekovih pravic** ter se zavzel za okrepitev sodelovanja med obema institucijama. Predstojnik Zagovornika je gostil tudi predstojnico **Informacijskega pooblaščenca**, s katero sta razpravljala o vprašanju pravne podlage za sistematično in periodično zbiranje podatkov o enakosti, potrebnih za namene spremljanja, izvajanja in evalvacije javnih protidiskriminacijskih politik.

Zagovornik je med drugim sodeloval tudi z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, z RTV Slovenija ter gostil delovno srečanje z evropskimi poslanci iz Slovenije. Zagovornik se je v okviru treh terenskih obiskov leta 2019 med drugim srečal tudi s **številnimi župani obiskanih regij (Šaleška dolina, Koroška in Goriška regija)**.

14 SODELOVANJE ZAGOVORNIKA S CIVILNO DRUŽBO

ZVarD Zagovorniku nalaga sodelovanje z organizacijami civilne družbe, ki delujejo na področju enakega obravnavanja, varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, varstva pred diskriminacijo ranljivih skupin ali pravne oziroma socialne in druge pomoči diskriminiranim osebam. Te organizacije za Zagovornika predstavljajo dragocen vir informacij, saj na svojem področju delovanja na terenu zaznavajo ključne probleme in potrebe tako na sistemski kot individualni ravni. Opozarjajo na aktualna vprašanja v zvezi z enakim obravnavanjem, zato za Zagovornika predstavljajo strateške partnerje pri izvajanju njegovih z ZVarD določenih nalog spremljanja stanja na področju varstva pred diskriminacijo v državi ter pri oblikovanju rešitev in predlogov za izvedbo ukrepov za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije.

Zagovornik z organizacijami civilne družbe sodeluje na različne načine, in sicer prek:

- strukturiranih dialogov;
- posvetovalnih srečanj in delovnih sestankov;
- s sodelovanjem na dogodkih v njihovi organizaciji ter
- s pismi podpore njihovim projektom.

14.1 Strukturiran dialog z nevladnimi organizacijami

V letu 2019 je Zagovornik organiziral **štiri tematske strukturirane dialoge**. Tako se Zagovornik sistematično seznanja s ključnimi izzivi na področju diskriminacije, s katerimi se soočajo članice in člani v strukturirani dialog vključenih organizacij civilne družbe ter ciljne skupine, za katere te organizacije izvajajo aktivnosti. Zagovornik vabilo na strukturirani dialog vedno posreduje vsem ključnim civilno-družbenim organizacijam z določenega področja, odzivi na povabila pa so različni. Zagovornik je v letu 2019 izvedel strukturirane dialoge:

- **z organizacijami pripadnikov narodov in narodnosti nekdanje Jugoslavije.** Srečanja so se udeležili predstavniki zvez črnogorskih, hrvaških in makedonskih društev v Sloveniji ter predstavniki Zveze zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji (EXYUMAK). Sogovorniki so na srečanju izpostavili zlasti problem odsotnosti ureditve kolektivnega položaja in (kulturnih) pravic skupnosti pripadnikov narodov in narodnosti nekdanje Jugoslavije v slovenskem pravnem redu ter občutek njihove zapostavljenosti, ki iz tega izhaja.
- **z registriranimi cerkvami in verskimi skupnostmi:** srečanja so se udeležili predstavniki 11 od 54 povabljenih cerkva in verskih skupnosti. Sogovorniki so na srečanju izpostavili številne izzive, med drugim potrebo po nediskriminatorni obravnavi manjših verskih skupnosti s strani javnih institucij, vprašanje zagotavljanja duhovne oskrbe v vojski in zaporih, občutek diskriminacije v vsakdanjem življenju ter potrebo po zagotavljanju prehrane v šolah, ki bi bila v skladu z verskimi prepričanji učenk in učencev. Kot rezultat posveta strukturiranega dialoga je bil pri Zagovorniku vložen konkreten predlog za obravnavo diskriminacije glede prehrane otrok v vzgojno-izobraževalni ustanovi. Skozi postopek ugotavljanja diskriminacije so se s posredovanjem Zagovornika starši in vodstvo ustanove približali možni poravnavi na podlagi predvidenega dogovora.
- **na področju pravic otrok:** od 20 povabljenih nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju, se jih je posveta strukturiranega dialoga udeležilo 8. Njihovi predstavniki so na posvetu posebej izpostavili neenak položaj otrok, ki živijo v revščini, romskih otrok, otrok migrantov in otrok s posebnimi potrebami. Opozorili so tudi na pomanjkanje kompetenc učiteljev za soočanje z diskriminacijo ter sistemsko ignoriranje problematike s strani šol in pristojnih ministrstev. Izpostavili so tudi problem vrstniškega nasilja v smislu nadlegovanja kot oblike diskriminacije. Po njihovem pričevanju so nevladne

organizacije, ki izvajajo zagovorništvo na predmetnem področju, finančno podhranjene.

- **na področju enakosti spolov:** zaradi številnih deležnikov in raznolikih vsebinskih poudarkov je Zagovornik sklenil izvesti več ločenih posvetov strukturiranega dialoga. V uvodnem krogu posvetovanj je sodeloval kolektiv Rdeče zore, dejaven v polju osveščanja o enakosti spolov. Na srečanju je bila izpostavljena potreba po celostnem pristopu k odpravljanju problema seksizma in nasilja nad ženskami. Izpostavljena so bila tudi nekatera vprašanja presečne diskriminacije. V drugem primeru so sodelavci Zagovornika opravili poglobljen strokovni razgovor s predstavnicama akademske sfere, in sicer s področja družbenih ved in v luči obravnave diskriminacije oseb z osebno okoliščino spola na družbeni ravni.

14.2 Posvetovalna srečanja in delovni sestanki s predstavniki organizacij civilne družbe

V letu 2019 je Zagovornik gostil **devet posvetovalnih srečanj in delovnih sestankov z organizacijami civilne družbe**. Na tovrstnih delovnih srečanjih Zagovornik odpira aktualna vprašanja v zvezi z varstvom pred diskriminacijo, ki jih sogovorniki zaznavajo neposredno na terenu, prav tako pa identificira možnosti nadaljnjega sodelovanja in podpore aktivnostim posameznih organizacij civilne družbe. V letu 2019 je Zagovornik tovrstna srečanja izvedel na naslednjih vsebinskih področjih:

- **Osveščanje širše javnosti o diskriminaciji:** Zagovornik je v posvetovalni vlogi gostil več srečanj v okviru projekta »Za vse/4ALL«, ki ga izvajajo Združenje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji v partnerstvu z Zavodom VOZIM in Slovensko filantropijo. Cilj projekta je izvedba celostne kampanje ozaveščanja o diskriminaciji, ciljna skupina so nevladne organizacije. Na posvetu s Terminološko sekcijo Slovenskega sociološkega društva je Zagovornik odprl vprašanje razlike med sociološkim in pravnim razumevanjem pojma diskriminacije ter vpliva tega na snovanje in usmerjanje osveščevalnih aktivnosti in komunikacijskih strategij.
- **Zagovornik je, v želji približati se svojim uporabnikom, v sodelovanju z reprezentativno invalidsko organizacijo za osebe z motnjami v duševnem razvoju Zvezo Sožitje** pripravil izbrane informacije o delu Zagovornika in načinu prijave diskriminacije v lahkem branju, ki so jih preizkusile tudi osebe z intelektualnimi invalidnostmi.
- **Pereče stanje neenakosti romske skupnosti:** Zagovornik je na več delovnih srečanjih gostil predstavnike Zveze Romov Slovenije, romskega Društva Anglunipe ter Amnesty International Slovenije. Na srečanjih so se kot skupne tematike med drugim izpostavile potrebe po koreniti spremembi zakonodaje, težave in diskriminacija v sistemu osnovnošolskega izobraževanja ter sovražni govor zoper Rome.
- **Varstvo pravic interspolnih oseb v medicinskih postopkih:** Zagovornik se je na ločenih srečanjih sestal s skupino slovenskih nevladnih organizacij za pravice LGBTI+ oseb ter s predstavnikom mednarodne nevladne organizacije Organisation Intersex International Europe. Tema srečanj so bile izkušnje sodelovanja organizacij, ki se zavzemajo za pravice interspolnih oseb, z medicinsko stroko. Na srečanjih je bil poudarjen pomen obravnave interspolnih oseb z vidika varovanja njihovih človekovih pravic (human rights based approach).

- **Odvzemi volilne pravice osebam z invalidnostmi:** na srečanju z Zvezo Sonček – Zvezo društev za cerebralno paralizo Slovenije, je Zagovornik izmenjal informacije v zvezi s prizadevanji za odpravo posledic odvzemov volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi. Prav tako so sogovorniki Zagovorniku predstavili izkušnje oseb z odvzeto poslovno sposobnostjo oziroma podaljšano roditeljsko pravico.

Predstojnik Zagovornika in njegovi sodelavci so se v letu 2019 udeležili tudi **21 dogodkov v organizaciji civilnodružbenih organizacij**, pri čemer so na mnogih sodelovali tudi kot aktivni govorniki. Ti dogodki so obsegali naslednja vsebinska področja:

- pravice otrok in socialno vključevanje mladih;
- predsodki in izključenost starejših (starizem);
- sovražni govor na spletu in lažne novice;
- usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja;
- pravice interspolnih oseb;
- slavnostni dogodki ob obeležitvi mednarodnih dni;
- boj proti anticiganizmu.

Poleg navedenega je Zagovornik v letu 2019 **s pismi podpore podprl devet predlogov projektov**, s katerimi so se organizacije civilne družbe na javnih razpisih potegovale za nacionalna in evropska in finančna sredstva.

15 SODELOVANJE ZAGOVORNIKA Z GOSPODARSTVOM

Raziskava Zagovornika o dojemanju diskriminacije, opravljena leta 2017, je pokazala, da je kar polovica vprašanih, ki so izkusili diskriminacijo, to doživela ravno na področju **dela in zaposlovanja**. Zato je Zagovornik v letu 2019 **okrepil aktivnosti sodelovanja z zasebnim gospodarskim sektorjem**. Pri tem je skušal Zagovornik poudariti, da pri varstvu pred diskriminacijo ni ključno le odkrivanje in ugotavljanje diskriminacije, temveč predvsem preprečevanje pojava diskriminacije. Poznavanje obveznosti in možnosti, ki jih vzpostavlja protidiskriminacijska zakonodaja, je prvi korak do vključujočega delovnega okolja in zmanjševanja poslovnih tveganj zaradi kršitve prepovedi diskriminacije.

Zagovornik je z gospodarstvom v letu 2019 sodeloval predvsem v okviru **treh regijskih terenskih obiskov**. Ob tej priložnosti je pripravil tudi pogovore s predstavniki gospodarskih združenj in podjetij. S praktičnimi pravnimi nasveti je predstavnikom gospodarskih družb predstavil **preprečevanje diskriminacije na delovnem mestu**, tudi kot priložnost in ne le kot obveznost.

Zagovornik je v preteklem letu izvedel **Raziskavo dobrih praks upravljanja raznolikosti in spodbujanja enakosti v malih in srednjih podjetjih v Sloveniji**, katere del je tudi uporaben in praktičen povzetek ukrepov za izboljšanje upravljanja raznolikosti za podjetja.

Predstojnik Zagovornika Miha Lobnik se je udeležil **Foruma o odgovornem poslovnem ravnanju in človekovih pravicah v gospodarstvu**, ki ga je 31. maja 2019 organiziralo Ministrstvo za zunanje zadeve v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije. Forum so pripravili v okviru **Nacionalnega akcijskega načrta za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu**, katerega prednostna naloga je preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakih možnosti na delovnem mestu.

Z namenom spremljanja trendov in novosti glede stanja človekovih pravic v gospodarstvu se je Zagovornik od 2. septembra do 3. septembra 2019 udeležil tudi **Blejskega strateškega foruma** z naslovom Viri (ne)stabilnosti (ang. (Re)sources of (in)stability).

16 OSVEŠČANJE, IZOBRAŽEVANJE IN INFORMIRANJE

Z namenom osveščanja, izobraževanja in informiranja splošne in izbranih ciljnih javnosti je Zagovornik v letu 2019 izvedel vrsto aktivnosti. Te aktivnosti po svoji vsebini in ciljnih ustrezajo zakonskemu določilu pete alineje 21. člena ZVarD, ki kot eno od nalog in pristojnosti Zagovornika opredeljuje **osveščanje splošne javnosti o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje**.

Zagovornik je z namenom osveščanja izvedel **štiri terenske delovne obiske**, v okviru katerih je opravil pogovore in posvetovanja z več različnimi ciljnim javnostmi, in sicer obiske:

- šaleške doline;
- koroške regije;
- goriške regije;
- romskega naselja Brezje – Žabjak.

V okviru osveščevalnih aktivnosti je Zagovornik dejavno sodeloval na **treh večjih sejemskih prireditvah**, ki so povezane z osebno okoliščino starosti (torej starejših in otrok) ter starševstva:

- Dnevi medgeneracijskega sožitja, od 14. do 16. maja 2019 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani;
- Otroški bazar, 14. in 15. septembra 2019 na Gospodarskem razstavišču in
- Festival za tretje življenjsko obdobje, od 1. do 3. oktobra 2019 v Cankarjevem domu.

Pridružil se je tudi **informacijski kampanji** Dan za spremembe – spregovorimo o diskriminaciji!, ki je v organizaciji Slovenske filantropije 6. aprila 2019 že desetič potekala po vsej Sloveniji.

Zagovornik šteje tudi prizadevanja za **izboljšanje lastne dostopnosti**, zlasti komunikacijske, kot del zakonske naloge osveščanja. Posebnim javnostim, kot so osebe z invalidnostmi ali ranljive skupine (otroci, nosečnice), se namreč lahko približa le prek zagotavljanja tem skupinam dostopnih in razumljivih oziroma prilagojenih vsebin in sporočil.

V letu 2019 je Zagovornik svojo osnovno **informativno zloženko** izdal v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti - madžarskem in italijanskem jeziku ter v pisavi za slepe (brajici). V elektronski obliki je Zagovornik izdal **posebno informativno zloženko o pravicah otrok, nosečnic in staršev** oziroma družin v okviru varstva pred diskriminacijo.

Lahko branje je ustaljen izraz za posebno obliko zapisovanja besedil (informacij), ki jih poleg besedila v posebni obliki in s skrbno preverjeno vsebino spremlja tudi slikovno gradivo. Gradiva v lahkem branju zagotavljajo, da so vsebine razumljive vsem, tudi osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi, ljudem z motnjami v duševnem zdravju, starejšim, pa tudi ljudem, ki se šele učijo slovenskega jezika (otroci, tujci). Zagovornik je v lahkem branju pripravil:

- osnovno predstavitev organa ter zakonskih pristojnosti in nalog,
- obrazec za prijavo diskriminacije in
- navodila za izpolnjevanje obrazca.

Zagovornik je v letu 2019 prejel več vabil k **udeležbi na prireditve in kampanje**, ki so jih pripravili bodisi drugi državni organi oziroma javne ustanove bodisi civilno-družbene organizacije. Zagovornik je prisostvoval na **petih** takih prireditvah oziroma javnih dogodkih.

Izobraževanje na področju človekovih pravic je temelj za njihovo spoštovanje. Tako velja tudi za področje varstva pred diskriminacijo. S tem namenom Zagovornik izobražuje in na splošno osvešča splošno javnost o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje. Izobraževanje zajema vse aktivnosti, ki jih izvede Zagovornik na način običajnih izobraževalnih oblik (npr. predavanj, delavnic) z namenom, da bi ključna sporočila o svojem delu in pristojnostih ter načinu varstva pred diskriminacijo in spodbujanju enakosti ponesel do določenih ciljnih javnosti. Gre za dogodke, ki jih je Zagovornik organiziral sam ali pa je sodeloval na dogodkih drugih deležnikov. **Takih izobraževalnih aktivnosti**, na katerih so njegovi sodelavci izobraževali (in posredno osveščali) določene ciljne javnosti, **je bilo v letu 2019 opravljenih trinajst**.

V zvezi z **informiranjem**, ki ga Zagovornik razume kot nujni in sestavni del vseh osveščevalnih aktivnosti, je bilo na **medijskem področju** v letu 2019 zaznati občuten napredek tako pri pojavljanju v klasičnih medijih, kot tudi na družabnih omrežjih.

Novinarska vprašanja so se vsebinsko največkrat navezovala na:

- opravljeno delo Zagovornika (odločanje v posameznih primerih, svetovanje, sistemska priporočila in vložitev prve tožbe) in
- družbeno aktualne dogodke (napad na klub Tiffany, taxi služba je odklonila prevoz migrantov itd.).

V letu 2019 je Zagovornik načela enakosti medijem **poslal 19 sporočil za javnost**, predstojnik Zagovornika Miha Lobnik pa je podal **39 izjav za različne radijske in televizijske medije**, ki so se vsebinsko največkrat navezovala na:

- primere ugotovljene diskriminacije;
- primere domnevnih diskriminatornih ravnanj na podlagi osebnih okoliščin;
- mednarodne dneve;
- vložitev prve tožbe Zagovornika na Okrajno sodišče v Ljubljani zaradi diskriminacije na podlagi starosti;
- terenske obiske ter
- pristojnost in delo organa.

Za boljšo in sprotno obveščenost medijev je Zagovornik oktobra 2019 pričel izdajati poseben elektronski pregled dela (Novičnik), za zainteresirane posameznike pa je začel izdajati elektronski pregled novic o svojem delu (eNovice).

Informacije za splošno javnost je Zagovornik v letu 2019 objavljajal na **spletni strani www.zagovornik.si** ter na družabnih omrežjih **Facebook** in **Twitter**.

17 MEDNARODNO SODELOVANJE ZAGOVORNIKA

Aktivnosti Zagovornika na mednarodni ravni so v letu 2019 vključevale tako zakonsko določeno izmenjavo razpoložljivih informacij o diskriminaciji z organi EU kot tudi druge oblike sodelovanja. V letu 2019 se je Zagovornik udeležil 47 mednarodnih strokovnih posvetov, konferenc in drugih dogodkov. V okviru dvostranskih mednarodnih aktivnosti je sodeloval in gostil 6 srečanj z diplomatskimi predstavništvi drugih držav v Sloveniji ter s sorodnimi organi za enakost iz drugih evropskih držav.

Mednarodno sodelovanje omogoča Zagovorniku večjo prepoznavnost in vpetost v širši mednarodni prostor. Na ta način krepi tudi strokovne kompetence organa tako na področju razvoja protidiskriminacijskega prava kot oblikovanja politik varstva pred diskriminacijo in spodbujanja enakosti.

Zagovornik se je udeležil 15 srečanj v okviru Evropske mreže organov za enakost – Equinet, ki združuje 47 nacionalnih organov za enakost iz 37 evropskih držav. Cilj srečanj je medsebojno učenje na podlagi dobrih praks in izzivov, s katerimi se organi za enakost srečujejo pri izpolnjevanju svojih mandatov na nacionalni ravni. Zagovornik je dejavno sodeloval v delovnih skupinah za:

- oblikovanje politik,
- pravo enakosti,
- enakost spolov,
- komunikacijske strategije,
- raziskave in zbiranje podatkov in
- za svobodo gibanja.

Udeležil se je tudi več seminarjev in drugih mednarodnih dogodkov pod okriljem Equineta.

Predstojnik Zagovornika Miha Lobnik se je v Bruslju udeležil letnega zasedanja Generalne skupščine Equineta, kjer je bil izvoljen v Izvršni odbor za mandatno obdobje 2019 – 2021.

Področje varstva pred diskriminacijo v okviru Evropske komisije (EK) pokriva Generalni direktorat za pravosodje in potrošnike. V letu 2019 se je Zagovornik udeležil dveh srečanj Skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost (High Level Group on Non-Discrimination, Equality and Diversity) pri EK. Zagovornik je kot predstavnik nacionalnega organa za enakost sodeloval v HLG kot sekundarni član, saj je ta skupina v prvi vrsti namenjena sodelovanju med predstavniki nacionalnih vlad oziroma odločevalskih (policy-making) organov. Zagovornik je sodeloval še v štirih mednarodnih aktivnostih pod okriljem EK, tako v organizaciji EK in partnerjev kot finskega predsedstva Svetu EU, srečal se je tudi z vodjo Predstavništva EK v Sloveniji dr. Zoranom Stancičem.

Pristojnost Agencije Evropske unije za temeljne pravice – FRA (Fundamental Rights Agency) je institucijam in državam članicam EU zagotavljati neodvisno pomoč in strokovno znanje s področja temeljnih pravic. Agencija organizira letne konference o temeljnih pravicah, ki se jih udeleži več sto strokovnjakov in drugih deležnikov. Zagovornik se je udeležil konference v organizaciji FRA, EK in finskega predsedstva Svetu EU.

Zagovornik je v letu 2019 sodeloval na treh zasedanjih dveh platform, ki delujejo v koordinaciji Sveta Evrope (SE) v partnerstvu s FRA, Equinetom in Evropsko mrežo nacionalnih institucij za človekove pravice (ENNHRI). Prvo predstavlja Operativna platforma za enakost Romov (OPRE), drugo pa Sodelovalna platforma za ekonomske in socialne pravice (CPSER). Na srečanjih sodelujejo predstavniki omenjenih organizacij in strokovnjaki iz nacionalnih organov

za enakost in nacionalnih institucij za človekove pravice. Zagovornik se je udeležil tudi treh konferenc, ki so jih organizirali Oddelek SE za nediskriminacijo, Komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti SE in Oddelek za pravice oseb ne glede na njihovo spolno usmerjenost in spolno identiteto (SOGI) pri SE. Predstojnik Zagovornika Miha Lobnik se je ob robu visoke konference srečal s Komisarko SE za človekove pravice Dunjo Mijatović, izvršno direktorico Komisije za enakost Severne Irske Evelyn Collins in članico Izvršnega odbora Equinet Valérie Fontaine s francoskega organa za enakost.

Ob robu Blejskega strateškega foruma se je predstojnik Zagovornika Miha Lobnik srečal tudi z Visoko komisarko Združenih narodov (OZN) za človekove pravice Michelle Bachelet.

Na delovnem sestanku se je na njeno pobudo sestal tudi s predstavnico Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (UNHCR) Riikke Peltonen Quijano, zadolženo za spremljanje stanja v Sloveniji.

Zagovornik aktivno sodeluje tudi pri izmenjavi mnenj in informacij z drugimi mednarodnimi organizacijami. Skupno je v letu 2019 izvedel 17 medsebojnih izmenjav informacij s področja diskriminacije. V okviru Delovne skupine Equineta za pravo enakosti je prejel 11 prošenj za informacije o tem, na kakšen način so določena področja urejena v Sloveniji. Poleg tega je Zagovornik odgovoril še na šest drugih obširnejših mednarodnih poizvedb oziroma vprašalnikov iz različnih mednarodnih organizacij, in sicer dvakrat od FRA (prispevek za tretjo Raziskavo o manjšinah v EU in diskriminaciji (EU MIDIS III) in nacionalni prispevek k Letnemu poročilu FRA za leto 2020), dvakrat od OZN (prispevek za posebno poročilo Neodvisnega strokovnjaka OZN za spolno usmerjenost in spolno identiteto (SOGI) in prispevek za poizvedbo na temo novih in nastajajočih tehnologij v povezavi s človekovimi pravicami), in dvakrat od Equineta (prispevek v zvezi z vlogo organov za enakost v javnem diskurzu glede umetne inteligence, algoritemskega odločanja ter diskriminacije in prispevek na trojno poizvedbo v zvezi z implementacijo direktive o rasni enakosti, direktive o enakosti pri zaposlovanju, Priporočila EK o standardih za organe za enakost ter vsebinskimi poudarki strateških dokumentov na področju enakosti in nediskriminacije, ki jih bo morala pripraviti nova EK).

Zagovornik je v letu 2019 vložil formalno prošnjo za pristop k Izjavi o sodelovanju organov za enakost v Jugovzhodni Evropi, h kateri je doslej pristopilo osem organov za enakost iz Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Hrvaške, Severne Makedonije in Srbije. V izjavi so se sodelujoče ustanove zavezale k sodelovanju v skladu z načeli medsebojnega spoštovanja, usklajevanja, partnerstva, enakosti, skupnega načrtovanja, harmonizacije svojih dejavnosti in stalnega medsebojnega dialoga. **Predstojnik Zagovornika Miha Lobnik je sodeloval na Četrtni regionalni konferenci organov za enakost v Jugovzhodni Evropi.**

Predstojnik ter strokovni sodelavci Zagovornika so se v letu 2019 udeležili in aktivno sodelovali tudi na 12 drugih mednarodnih dogodkih, ki so potekali izven okvira zgoraj navedenih večstranskih organizacij.

V okviru dvostranskega sodelovanja je Zagovornik v letu 2019 gostil ali se udeležil 6 dogodkov. Predstojnik Miha Lobnik je gostil srečanje z veleposlaniki držav članic EU v Republiki Sloveniji in vodjo Predstavništva EK v Sloveniji. Srečanja so se udeležili veleposlaniki in drugi diplomatski predstavniki Avstrije, Belgije, Bolgarije, Francije, Grčije, Hrvaške, Irske, Italije, Nemčije, Nizozemske in Poljske ter predstavnica Predstavništva EK v Sloveniji. Gostil je tudi delegacijo Odbora za človekove pravice Skupščine Črne gore. Kot partner v projektu Veleposlaništva Italije v Sloveniji in Pravne fakultete Univerze v Ljubljani je sodeloval pri izvedbi okrogle mize »30 let Konvencije o otrokovih pravicah«. Predstojnik Zagovornika se je sestal z veleposlanico Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske v Ljubljani. Z vsebinskim prispevkom je sodelavec Zagovornika sodeloval na konferenci Bruseljskega urada

Avstrijske zvezne delavske zbornice (AK Europa) pri Stalnem predstavništvu Republike Avstrije v EU v Bruslju.

18 PRILOGI

V Rednem letnem poročilu za leto 2019 se nahajata tudi dve prilogi, in sicer: Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti o Sloveniji (peta faza spremljanja) in odločitev Vlade RS o 157 priporočilih, ki jih je Republika Slovenija prejela na interaktivnem dialogu v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda stanja človekovih pravic 12. 11. 2019 v Ženevi. V nadaljevanju sta predstavljena povzetka obeh dokumentov.

18.1 Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti o Sloveniji (peta faza spremljanja) – povzetek

Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) je v letu 2019 izdala novo poročilo o Sloveniji (peta faza spremljanja). ECRI je specializirano telo Sveta Evrope za spremljanje stanja človekovih pravic v državah članicah, ki se osredotoča na vprašanja boja proti rasizmu, diskriminaciji na podlagi rase, etnične oziroma nacionalne pripadnosti, barve kože, državljanstva, vere ali jezika, ksenofobiji, antisemitizmu in nestrpnosti. V okviru svojih aktivnosti ECRI izvaja spremljanje posameznih držav, v katerem analizira stanje na normativnem in praktičnem področju ter podaja specifična priporočila v zvezi z identificiranimi problemi na področju rasizma, nestrpnosti in diskriminacije. V okviru terenskega obiska, ki ga je delegacija ECRI izvedla aprila 2018 za namene priprave zadnjega poročila v Sloveniji, se je sestala tudi s predstojnikom Zagovornika. Poročilo o Sloveniji je bilo sprejeto 3. aprila 2019, objavljeno pa 5. junija 2019.

ECRI v poročilu ugotavlja, da je Slovenija dosegla napredek na številnih področjih boja proti rasizmu in nestrpnosti, vendar pa nekatera nerešena vprašanja, kot je na primer vrzel na področju nekaznovanosti sovražnega govora, kljub temu vzbujajo skrb. Poročilo med drugim izpostavlja tudi, da ZVarD zagotavlja ustrezno zaščito pred rasizmom in rasno diskriminacijo na vseh področjih vsakdanjega življenja. Prav tako poročilo ugotavlja, da predstavlja Zagovornik institucijo, katere pravna podlaga delovanja je skladna s priporočili ECRI o standardih za nacionalne organe za enakost. Posebej poročilo izpostavlja tudi podrobno ureditev sovražnega govora – tj. pozivanja k diskriminaciji v smislu ZVarD. Ne glede na ta pozitivni razvoj pa ECRI hkrati poudarja, da nekatera nerešena vprašanja vzbujajo skrb, med drugim tudi nedoslednosti in nejasnosti v ZVarD, zlasti glede pristojnosti in pooblastil Zagovornika v razmerju do drugih institucij, kot so npr. inšpekcijske službe.

Ugotovitve ECRI, ki se dotikajo posameznih vsebinskih področij boja proti rasizmu, diskriminaciji in nestrpnosti v Sloveniji, so Zagovorniku v letu 2019 služila kot pomembna osnova za identifikacijo pomanjkljivosti varstva pred diskriminacijo v državi ter utemeljeno izhodišče za spremljanje stanja ter pripravo podrobnejših priporočil državnim organom za sistemske izboljšave. Izbrane ugotovitve ECRI je Zagovornik upošteval pri pripravi številnih priporočil, predstavljenih v tokratnem rednem letnem poročilu Zagovornika.

18.2 Povzetek Univerzalnega periodičnega pregleda OZN in odločitev Vlade RS o 157 priporočilih, ki jih je Slovenija prejela na interaktivnem dialogu v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda stanja človekovih pravic 12. 11. 2019 v Ženevi

Univerzalni periodični pregled (UPP) je edinstveni meddržavni nadzorni mehanizem za spremljanje uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, v katerem sodelujejo vse države članice OZN. UPP predstavlja poseben postopek, ki poteka pod okriljem Sveta OZN za človekove pravice, in državam nudi možnost, da v dialogu z državo v pregledu naslovijo ključna področja varstva in spodbujanja človekovih pravic v tej državi.

Pregled vsake države temelji na treh sklopih dokumentacije:

- nacionalnem poročilu države v pregledu;
- informacijah sistema OZN, ki vključujejo poročila t.i. posebnih postopkov, poročila pogodbenih teles OZN za človekove pravice in druge informacije organov OZN;
- informacije zunanjih deležnikov, vključno z nacionalnimi institucijami za človekove pravice in organizacijami civilne družbe.

Postopek pregleda sicer upravlja 47 držav članic Sveta OZN za človekove pravice, ki delujejo v okviru posebne Delovne skupine za UPP, vendar lahko v razpravi oziroma interaktivnem dialogu z državo v pregledu sodeluje katera koli država članica OZN. Tovrstni dialog predstavlja ključni del pregleda, v katerem sodelujoče države podajo svoja stališča o napredku države v pregledu in ji podajo morebitna priporočila za izboljšanje stanja varstva in spodbujanja človekovih pravic. Po zaključenem pregledu Delovna skupina za UPP pripravi zaključni dokument, ki povzame vsebino pregleda ter naniza priporočila, ki jih je država v pregledu prejela. Država v pregledu se mora do priporočil praviloma opredeliti do naslednjega zasedanja Sveta OZN za človekove pravice. Posamezno priporočilo lahko država sprejme ali ga »jemlje na znanje«, kar dejansko pomeni, da ga zavrne.

Slovenija je 12. novembra 2019 sodelovala v tretjem ciklu UPP, prva dva je opravila v letih 2010 in 2014. Med pregledom so sodelujoče države v interaktivnem dialogu s Slovenijo prepoznale napredek na nekaterih področjih človekovih pravic, številne so kot pomemben korak naprej poudarile ustanovitev Zagovornika.

Vendar je dialog izpostavil tudi področja, kjer je prostora za izboljšavo še veliko. Slovenija je prejela skupno 215 priporočil za izboljšanje stanja človekovih pravic, pri čemer jih je 58 sprejela takoj, do 157 pa se je opredelila po naknadnem premisleku. Od teh 157 priporočil jih je Slovenija sprejela še 124, »vzela na znanje« pa 33. Od vseh 215 priporočil jih je Slovenija na koncu procesa sprejela 182, 33 pa »vzela na znanje«.

Številna priporočila se nanašajo na varstvo pred diskriminacijo oseb oziroma skupin oseb z določeno osebno okoliščino, na podlagi katere je v skladu s slovenskim in mednarodnim pravnim redom diskriminacija prepovedana. Ta priporočila se nanašajo na primer na vprašanja enakosti spolov, neenakega položaja oseb z invalidnostmi, starejših, Romov in drugih etničnih skupin, migrantov, LGBT in interspolnih oseb. V zvezi s temi skupinami je Zagovornik v preteklosti že podajal priporočila glede sprejemanja normativnih, političnih in posebnih ukrepov.

###

Povzetek rednega letnega poročila Zagovornika načela enakosti za leto 2019

Izdajatelj
Zagovornik načela enakosti Republike Slovenije

Zanj
Miha Lobnik, Zagovornik načela enakosti

Uredila
mag. Karmen Merlov

Pri pripravi vsebine so sodelovali
Miha Lobnik, mag. Karmen Merlov, dr. Neža Kogovšek Šalamon, mag. Jelena Aleksić,
Samo Novak, Nevenka Prešlenkova, dr. Alja Žorž, Boštjan Vernik Šetinc, dr. Matevž Kokol,
David Kovič, Nika Stroligo Urankar, Majda Hostnik, Črt Kaker,
Sergeja Oštir, Mojca Šmid, Aljoša Gadžijev, Danilo Hovnik

Pri izvedbi poročila so sodelovale
Katja Grubar, Maja Rangus, Urška Osterc

Ljubljana, 2020

Uporaba vsebine povzetka poročila je dovoljena z navedbo vira.

Uporabljen slovnični spol v poročilu se nanaša na kateri koli spol.

Redna letna in posebna poročila Zagovornika načela enakosti so objavljena na spletni strani
www.zagovornik.si

###